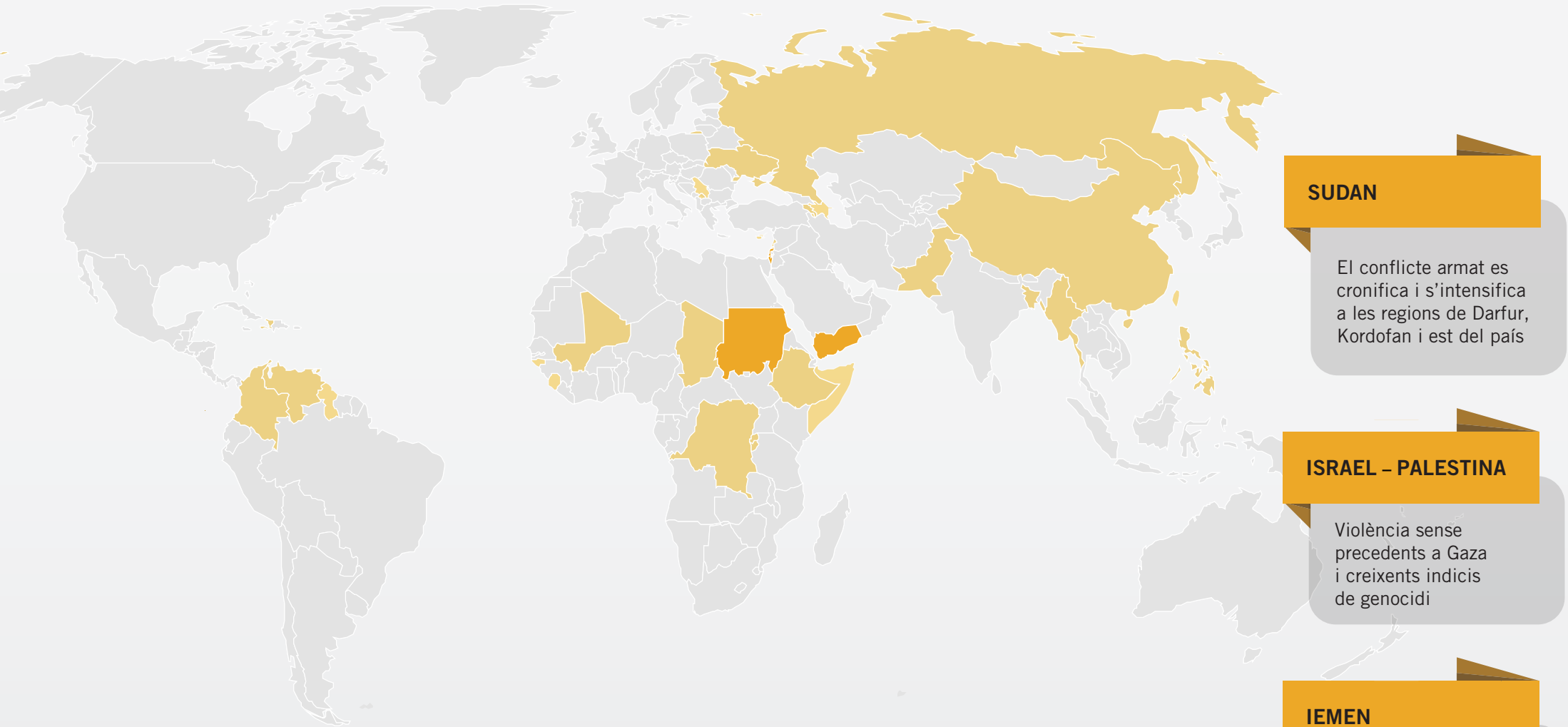

Escenaris de risc i oportunitats de pau

Gener de 2024

êc̃p escola de cultura de pau

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

SUDAN

El conflicte armat es cronifica i s'intensifica a les regions de Darfur, Kordofan i est del país

ISRAEL – PALESTINA

Violència sense precedents a Gaza i creixents indicis de genocidi

IEMEN

Escalada de tensió al Mar Roig

Amb el suport:

ACD Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament

Generalitat de Catalunya

Escenaris de risc i oportunitats de pau és una publicació trimestral que analitza contextos de conflicte, processos de pau o qüestions de l'agenda internacional en què conflueixen dinàmiques de risc o d'oportunitat per a la construcció de pau. Aquest número abasta el període entre octubre de 2023 i el 19 de gener de 2024.

Escenaris de risc i oportunitats de pau és una publicació trimestral que analitza contextos de conflicte, processos de pau o qüestions de l'agenda internacional en què conflueixen dinàmiques de risc o d'oportunitat per a la construcció de pau. És una eina analítica que integra la perspectiva de gènere interseccional i que pretén ser un recurs útil per a actors educatius i polítics i la ciutadania en el seu conjunt, contribuint a la comprensió d'aquests contextos i a l'acció preventiva. Aquest número abasta el període entre octubre de 2023 i el 19 de gener de 2024.

En aquest número destaquem:

- Sudan
- Iemen
- Israel – Palestina

I analitzem també:

ÀFRICA

- Àfrica occidental
- Àfrica subsahariana
- Burundi – Rwanda – RDC
- Malí
- RDC
- Somàlia – Somalilàndia – Etiòpia Txad

AMÈRICA

- Colòmbia
- Haití
- Veneçuela – Guyana

ÀSIA

- Bangladesh
- Filipines
- Myanmar
- Pakistan
- Xina – Taiwan

EUROPA

- Armènia – Azerbaidjan
- Rússia – Ucraïna
- Sèrbia – Kosovo
- Xipre

ORIENT MITJÀ

- Líban

Escola de Cultura de Pau

Edifici B1

Carrer de la Vila Puig

Universitat Autònoma de Barcelona

08193 Bellaterra (Espanya)

Tel: +34 93 581 14 14

Email: pr.conflict.escolapau@uab.cat

Web: <http://escolapau.uab.cat>

Foto: Mohamed Nureldin Abdallah/Reuters

SUDAN

El conflicte armat es cronifica i s'intensifica a les regions de Darfur, Kordofan i est del país

Durant els últims mesos el conflicte armat que es desenvolupa al Sudan entre les Forces Armades del Sudan (SAF), liderades pel president del Consell Sobirà, el tinent general Abdel Fattah al-Burhan, i el grup paramilitar Forces de Suport Ràpid (RSF), comandades pel vicepresident del Consell, el tinent general Mohammed Hamdan Dagalo "Hemedti", s'ha intensificat notablement a l'oest, sud i est del país (regions de Darfur, Kordofan i Mar Roig) i a Jartum, capital del país. Després de vuit mesos **des de l'esclat dels enfrontaments armats el 15 d'abril de 2023**, la violència al Sudan s'ha cobrat la vida de més de 13.000 persones i al voltant 7,5 milions s'han vist desplaçades forçosament per la violència.

L'origen d'aquest nou conflicte armat al país remet a les discrepàncies entre l'Exèrcit i el grup paramilitar RSF a principis d'any durant les negociacions per a l'establiment d'un nou govern de transició, per la reforma del sector de seguretat, sobretot pel que fa als terminis per a la integració de les RSF a l'Exèrcit nacional unificat i l'establiment de l'estructura de comandament. Aquest fet va donar peu a l'esclat de combats que inicialment es van concentrar a la capital, Jartum, tot i que durant l'any es van anar intensificant i estenent gairebé a tot el país. De forma paral·lela, múltiples iniciatives de mediació i negociació de pau han estat desplegades per part de diferents actors nacionals i internacionals per obligar les

parts a posar fi a les hostilitats i retornar a la taula de negociacions. Paral·lelament, en els últims mesos les RSF han seguit avançant, consolidant el seu domini territorial a Darfur, controlant a finals d'any quatre dels seus cinc estats, cosa que ha generat que els grups armats signataris de l'Acord de Pau de Juba (2020) trenquin la seva neutralitat en la disputa i emergeixin com a nous actors en la guerra. Aquesta nova crisi al país, originada després de la inestabilitat política al Sudan producte del cop militar del 25 d'octubre de 2021, ha soscavat les esperances d'aconseguir una transició pacífica i inclusiva i ha posat en risc la implementació de l'Acord de Pau de Juba, la consolidació de la pau, l'establiment de l'estat de dret i el desenvolupament econòmic del país. A més, representa una important amenaça per a l'estabilitat regional.

Evolució del conflicte armat

En un inici els enfrontaments armats entre les SAF dirigides per al-Burhan i les RSF comandades per Dagalo es van concentrar principalment a la capital, Jartum, matant centenars de persones en els primers dies i desplaçant milers de persones. Tanmateix, durant l'any es van anar **intensificant i estenent els combats a gairebé tot el país**, en particular a tots els estats de Darfur (Septentrional,

Central, Occidental, Nord i Meridional) Kordofan del Nord i del Sud, Kassala, Gedarif, Mar Roig i Nil Blau. L'Exèrcit del Sudan va prendre el control de diverses ciutats, incloses Kassala i Port Sudan a l'est, mentre que les RSF tenia avantatge a la regió de Darfur, i els combats es van intensificar pel control de Jartum. La dinàmica del conflicte armat s'ha caracteritzat pels atacs de les SAF a ciutats amb artilleria pesada i bombardejos aeris, mentre que les RSF empen tècniques de guerra de guerrilles i míssils terra-aire, en no disposar d'aviació.

El conflicte armat s'ha anat intensificant i estenent a gairebé tot el país, afectant principalment Jartum i Darfur

Si bé durant diversos mesos els grups armats signataris de l'Acord de Pau de Juba, entre ells Justícia i Igualtat (JEM), el Moviment d'Alliberament del Poble del Sudan-Nord (MLPS-N)-facció Malik Agar i l'Exèrcit d'Alliberament del Sudan-facció de Minni Minawi (SLA-MM), van declarar la seva oposició a la guerra i la seva neutralitat, amb el pas del temps van anar prenent partida en les hostilitats.

A la regió de Darfur l'esclat dels enfrontaments entre les SAF i les RSF va sumir la regió en la pitjor crisi des de la fi de la guerra civil. El mes de maig, ja amb els combats entre les SAF i les RSF intensificats a la regió, es van agreujar les tensions intercomunitàries, especialment entre grups àrabs (d'on prové la major part del personal de les RSF) i no àrabs massalit. Aquest increment de la violència va motivar que el governador de Darfur i líder del SLA-MM, Minni Minawi, demanés el 28 de maig als habitants de Darfur que s'armessin, augmentant el risc de guerra civil. Durant els següents mesos, les RSF es van fer amb el control d'àmplies regions de Darfur Central, Meridional, Oriental i Occidental, concentrant la seva ofensiva sobre Darfur del Sud, que va ser capturada a l'octubre després de la conquesta de la seva capital Nyala, i sobre Darfur del Nord. Al novembre, després de l'avanç de les RSF cap al Fasher, capital de Darfur del Nord, diferents grups armats signataris de l'Acord de Pau de Juba, els membres del qual provenen en gran mesura de la comunitat zaghawa, **van renunciar a la neutralitat i es van unir a les SAF**. Aquest fet podria tenir importants repercussions sobre Txad, país on la comunitat zaghawa domina el govern i l'Exèrcit. Al desembre, l'Exèrcit sudanès va acusar Txad (i a Emirats Àrabs Units) de facilitar suport a les RSF i es van produir expulsions recíproques de personal diplomàtic.

Les múltiples iniciatives de mediació al Sudan s'han caracteritzat per la seva descoordinació

D'altra banda, a Kordofan Sud i Nil Blau el deteriorament de la situació de seguretat va motivar que el 8 de juny el Moviment d'Alliberament del Poble Sudanès-Nord (SPLM-N) es mobilitzés. A partir d'aquell moment i fins a finalitzar l'any, als estats de Kordofan del Sud i Nil Blau, el grup rebel SPLM-N va seguir ampliant la seva presència a la guerra, emergint com la tercera força en el conflicte.

Entre altres esdeveniments destacats durant l'any, a finals d'agost, després de mesos d'assetjament de les

RSF a Jartum, el cap de l'exèrcit, general Abdel Fattah al-Burhan, va escapar del quarter general. Els combats es van mantenir durant la resta de l'any a Jartum i la veïna ciutat d'Omdurman, i es van anar intensificant també a l'est i altres zones del sud del país. A causa de la crisi de seguretat al país, a principis de desembre el Consell de Seguretat de l'ONU va decidir **posar fi al mandat de la Missió Integrada d'Assistència per a la Transició de les Nacions Unides al Sudan (UNITAMS)**, el cessament de les seves operacions a partir del 4 de desembre, i el tancament d'aquesta en un període de tres mesos, que finalitzarà el 29 de febrer de 2024.

Negociacions per a la resolució del conflicte

Des que van iniciar els combats s'han activat diferents esforços i iniciatives de mediació per part de múltiples actors nacionals i internacionals per posar fi a les hostilitats i reprendre les negociacions de pau. Malgrat els intents inicials de la Unió Africana (UA) de garantir un procés de mediació coordinat, els espais de mediació s'han superposat i no han tingut coordinació ni resultats. Si bé durant l'any es va aconseguir acordar diferents alts el foc (per exemple, el 24, 27-30 d'abril; 4-11, 22-31 de maig; 20, 26-27 de juny) i treves humanitàries, la majoria van tenir una durada màxima de 72 hores i en cap cas es va aconseguir el cessament de la violència, patint violacions continuades per ambdues parts.

Entre les iniciatives de mediació més destacades, van ressaltar la liderada per l'**Autoritat Intergovernamental per al Desenvolupament (IGAD)** i la impulsada pels EUA i Aràbia Saudita, tot i que també la Lliga Àrab, Txad o Egipte van impulsar els seus propis espais. La IGAD va conformar el 16 d'abril una iniciativa d'alt nivell formada pels presidents de Kenya, Sudan del Sud i Djibouti –que posteriorment s'ampliaria també a Etiòpia–, per mediar entre les parts. Posteriorment, el 12 de juny, la IGAD, a la Cimera Ordinària de Caps d'Estat i de Govern, va adoptar un full de ruta per a la resolució del conflicte, nomenant el President de Kenya, William Ruto, president de la iniciativa, fet que va motivar el seu bloqueig per part de l'Exèrcit del Sudan, que es va oposar que Kenya assumís la presidència.

Paral·lelament, a principis de maig els EUA i Aràbia Saudita van impulsar “converses prèvies a la negociació” entre les parts a la ciutat de Jeddah (Aràbia Saudita). Aquestes converses van donar lloc a la signatura de la **Declaració de Compromís per Protegir la Població Civil** l'11 de maig. No obstant això, a principis de juny es van suspendre temporalment les converses a causa de “greus violacions repetides” comeses per ambdues parts i els EUA va anunciar la imposició de sancions a quatre empreses afiliades a les parts bel·ligerants. La segona ronda de converses a Jeddah es va desenvolupar entre el 26 d'octubre i el 7

de novembre, i hi van actuar també com a cofacilitadors la IGAD i la UA juntament amb els EUA i Aràbia Saudita, en un intent per millorar la coordinació de les iniciatives. La ronda tampoc va suposar avenços substancials en la resolució del conflicte.

Els esforços de mediació van aconseguir l'anunci, a finals d'any, d'una reunió presencial a Djibouti entre els líders de les SAF i RSF, però aquesta finalment va ser posposada per "raons tècniques". Aquesta trobada hauria representat la primera vegada que al-Burhan i Dagalo es reunien des de l'inici de la guerra.

Durant l'últim trimestre, tots dos líders militars van viatjar per la regió amb l'objectiu de recaptar suports. Al-Burhan es va reunir amb diferents mandatariis, entre ells amb els d'Egipte, Sudan del Sud i Eritrea, mentre que Dagalo va ser rebut pels líders d'Uganda, Etiòpia, Kenya, Sud-àfrica i Djibouti, la qual cosa va ser qualificada per part d'al-Burhan com a "actes d'hostilitat". Dagalo també es va reunir el 2 de gener de 2024 a Addis Abeba amb la coalició civil sudanesa liderada per l'ex primer ministre, Abdalla Hamdok, Coordinació de les Forces Civils Democràtiques, coneguda com a Taqaddum. La trobada va donar lloc a una declaració conjunta, la **Declaració d'Addis Abeba**, que va incloure compromisos per al retorn de les milions de persones desplaçades a les seves llars, crear passatges segurs i incloure civils en les converses de pau. En la signatura de l'acord, que pretén servir com a base per a futures negociacions i aconseguir un acord polític, el grup paramilitar va anunciar que estava obert a un alto el foc immediat i incondicional i a entaular converses amb les SAF, sent aquestes rebutjades per al-Burhan.

Situació humanitària

Des que va esclatar la guerra a mitjans d'abril, més de **7,5 milions de persones s'han vist desplaçades forçosament**

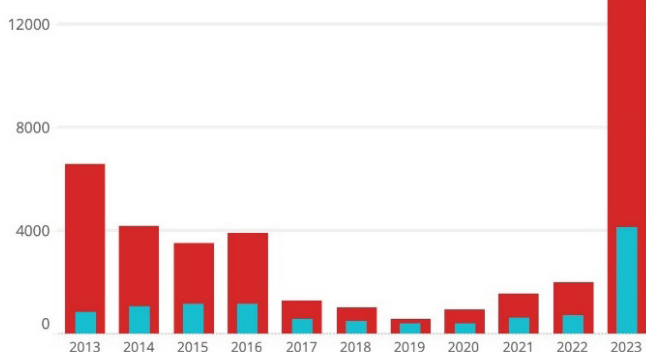
de les seves llars, de les quals, 1,3 milions són persones refugiades i més de 6 milions són civils desplaçats internament, segons dades de l' **Agència de l'ONU per als Refugiats (ACNUR)**. Durant l'últim trimestre de l'any aquestes xifres han augmentat considerablement a mesura que la guerra s'ha estès pels estats de Darfur i Gezira, desplaçant, només al desembre, unes 300.000 persones en cadascuna d'aquestes zones. Així mateix, Nacions Unides va alertar que al país les necessitats humanitàries, que ja assolien nivells rècord abans dels enfrontaments amb una tercera part de la població en situació de necessitat d'assistència humanitària, han augmentat dràsticament durant l'any fins a arribar als 25 milions de persones, afegint que la magnitud de la crisi podria desestabilitzar tota la regió.

D'altra banda, les dades sobre la intensitat i letalitat del conflicte durant l'any recollides per **ACLED** donen mostra de més de 13.000 morts al país per episodis violents des que van esclatar els primers combats a l'abril, concentrant-se aquestes a la capital i als estats de Darfur. Aquesta alta intensitat de la violència a Darfur, va provocar que la **Cort Penal Internacional** informés el juliol de l'obertura formal d'una investigació sobre presumptes crims de guerra a Darfur després que l'ONU denunciés el descobriment de diverses fosses comunes amb cadàvers d'almenys 87 persones de la comunitat a Darfur Occidental. Amnistia Internacional, en un informe publicat a l'agost, "**Death Came To Our Home: War Crimes and Civilian Suffering In Sudan**", també va documentar la comissió de crims de guerra generalitzats comesos per ambdues parts en el conflicte. Aquests fets van generar que el 11 d'octubre el Consell de Drets Humans de l'ONU adoptés la **Resolució A/HRC/RES/54/2** en la qual va establir una Missió Internacional d'Investigació Independent per al Sudan amb el mandat d'investigar i establir els fets, circumstàncies i causes fonamentals de totes les presumptes violacions de drets humans i abusos, així com violacions del dret internacional humanitari en el context del conflicte armat

Més de 13.000 persones han perdut la vida i al voltant de 7,5 milions s'han desplaçat forçosament de les seves llars

Evolució de la violència al Sudan en l'última dècada

Gener 2013 - Desembre 2023

Font: ACLED (J. Luengo-Cabrera)

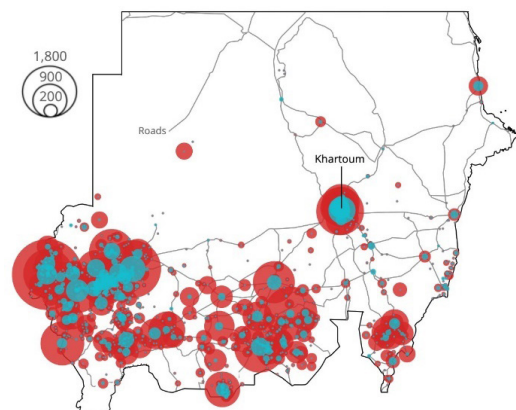

Foto: UN Photo/Heba Naji

IEMEN

Escalada de tensió al Mar Roig

La significativa escalada de tensions que ha afectat diferents àrees d'Orient Mitjà a causa de la crisi de Gaza ha tingut entre els seus escenaris més destacats el Mar Roig. Pocs dies després de l'atac de Hamas i de l'inici de l'ofensiva israeliana sobre la Franja, el grup armat iemení conegut com a al-houhtistes o Ansar Allah –que controla la capital i una part important del nord del país– va anunciar la seva solidaritat amb Palestina i va advertir sobre represàlies contra Israel i també contra els EUA si s'involucrava en Gaza. Des d'una posició declaradament contrària a Washington i Tel Aviv –una postura que forma part del seu ideari polític des de fa dècades– els al-houhtistes van començar ja a mitjans d'octubre a llançar atacs amb míssils i drons. Les accions es van dirigir primer contra territori israelià. A finals d'octubre, diversos míssils i drons llançats des del Iemen van ser interceptats per forces dels EUA i Israel i els al-houhtistes, després de reconèixer l'autoria, van advertir que continuarien aquestes accions fins que Israel aturés la seva ofensiva sobre Gaza.

A mitjans de novembre, el líder del grup iemení, Abdulmalik al-Houthi, va anunciar que els atacs també es dirigirien contra naus israelianes al Mar Roig. Per

aquestes dates Israel va interceptar un míssil després de l'activació de les alarmes antiaèries a la localitat d'Eilat (sud) i els al-houhtistes van protagonitzar una mediàtica acció contra un vaixell mercant –el Galaxy Leader, amb bandera de Bahames–, que segons va transcendir era propietat d'un dels homes més rics d'Israel. Els al-houhtistes van difondre un vídeo de la presa de control del vaixell per part d'un grup d'homes emmascarats que

van desembarcar des d'un helicòpter i van prendre com a ostatges els 25 membres de la tripulació. Els al-houhtistes van anunciar llavors que actuarien contra qualsevol nau que tingués relació amb o que es dirigís a Israel i van reiterar que la suspensió de les seves operacions depenia de la fi de l'assetjament a Gaza i de l'entrada d'aliments i medicines a la Franja. La flota estatunidenca desplegada a l'àrea va intervenir per interceptar coets i evitar la captura de diversos vaixells fins que, a mitjans de desembre, Washington va anunciar l'establiment de l'Operació Guardià de la Prosperitat –integrada per

una vintena de països–, amb la intenció declarada de contrarestar i dissuadir els atacs al-houhtistes i protegir la ruta comercial al Mar Roig. Els atacs en aquesta crucial ruta, que concentra el 15% del trànsit marítim mundial, ja havien derivat que algunes navilieres optessin per vies alternatives, més llargues i costoses, envoltant l'Àfrica.

En els primers dies de gener, els EUA i un grup de països van advertir els al-houthistes que actuarien si no frenaven els seus atacs i el 12 de gener el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar –amb els vots en blanc de Rússia, la Xina, Algèria i Moçambic– una **resolució (2722)** que exigia al grup iemení posar fi a les seves ofensives al Mar Roig. Dos dies més tard, EUA i Regne Unit van llançar atacs contra posicions al-houthistes en diverses ciutats controlades pel grup iemení i van assegurar haver afectat les seves capacitats ofensives. Des d'aleshores, les hostilitats i els atacs creuats han continuat. Aquesta ofensiva liderada pels EUA ha estat considerada com una prova de l'expansió de la crisi de Gaza i com l'inici d'una nova fase del conflicte al Pròxim Orient, en un espai geogràfic més ampli i amb un major nombre d'actors directament implicats. Diverses anàlisis han subratllat els riscos derivats de l'escalada militar a la zona, emfatitzant **que els atacs probablement no dissuadiran els al-houthistes, sinó que, per contra, podrien alentir noves ofensives del grup iemení**, incloent accions contra interessos estatunidencs i britànics a la zona del Golf amb míssils de més abast. El grup estaria més ben preparat i equipat del que molts observadors esperen i no es pot subestimar la seva temeritat ni disposició a continuar l'escalada. La deriva d'esdeveniments, de fet, beneficia els al-houthistes en reforçar el seu suport local i internacional, ja que li permet projectar-se com un grup decidit a desafiar Occident i defensar la causa palestina, enfront de la posició d'altres actors del món àrab. **L'escalada al Mar Roig també convé al Govern israelià**, en la mesura que no l'afecta significativament –els atacs han reduït en un 85% l'activitat a Eliat, però aquest port només acull un 5% del comerç marítim d'Israel–; desvia l'atenció de la situació a Gaza –els atacs dels EUA i Regne Unit es van iniciar el mateix dia que Israel es defensava de les acusacions de genocidi davant la Cort Internacional de Justícia de la Haia–; i suposa una implicació directa dels EUA, el seu principal aliàt, davant un actor considerat aliàt de l'Iran, un adversari comú. No està clar el paper que pot haver jugat Teheran en les accions recents dels al-houthistes. Malgrat que la relació entre l'Iran i els al-houthistes s'ha fet més estreta en els últims anys, Teheran té un ascendent més limitat sobre el grup iemení en comparació amb altres de les milícies que estan dins de la seva òrbita i, per tant, una menor capacitat per influir per a una eventual contenció.

L'increment de la tensió al Mar Roig també amenaçava de repercutir en les negociacions per abordar el conflicte armat a Iemen

L'increment de la tensió al Mar Roig també amenaçava de repercutir en les negociacions per abordar el conflicte armat a Iemen. Durant el 2023, en un escenari afavorit pel restabliment de relacions entre l'Àrab Saudita i l'Iran al març després de la mediació de la Xina, van avançar els contactes entre Riad i els al-houthistes per intentar posar fi a una guerra que ha causat centenars de milers de víctimes mortals i que ha conduït el país a una de les pitjors crisis humanitàries a nivell mundial. Al final de l'any les parts havien avançat prou en un acord com perquè l'enviat especial de l'ONU anunciés al desembre que els al-houthistes i el govern internacionalment reconegut –recolzat per Riad–, estaven compromesos per fixar els termes d'un nou cessament el foc d'abast nacional i un full de ruta per abordar els reptes del futur polític del Iemen.

Les perspectives d'aquest procés de diàleg, però, estaven en entredit davant els nous esdeveniments, incloent-hi la **decisió de Washington de tornar a incloure els al-houthistes en la seva llista de grups terroristes**.

Segons algunes informacions de premsa, també els EUA estaven pressionant l'Àrab Saudita perquè postergués l'acord amb els al-houthistes i se sumés a la coalició internacional contra el grup iemení. La reactivació del conflicte amb els al-houthistes, però, va en contra dels interessos de Riad, que després de vuit anys involucrat en una cruenta campanya militar a Iemen estava apostant decididament per una retirada. La seva implicació a Iemen ha estat més llarga i costosa del que esperava i tampoc ha aconseguit els seus objectius: ni la restauració del govern iemení al qual recolzava, ni la derrota dels al-houthistes, actor del qual recela pels seus vincles amb l'Iran. Per contra, aquesta aproximació militaritzada a la crisi iemení ha resultat en un enfortiment dels al-houthistes, que han reforçat les seves relacions amb l'Iran en el marc del conflicte armat. En la nova cruïlla, **Riad ha evitat alinear-se amb Washington** i ha optat per fer crides a la contenció i a evitar una escalada, ja que una de les seves prioritats seria no convertir el seu territori en objecte de nous atacs transfronterers del grup iemení. Davant d'aquest escenari regional, la Xina es perfila com un possible actor mediador. Beijing, que en els últims anys ha manifestat un major interès per implicar-se en els assumptes d'Orient Mitjà, ha exigint la fi de l'assetjament i els atacs a vaixells al Mar Roig, però també ha criticat indirectament l'ofensiva dels EUA i Regne Unit i ha instat a prevenir un major deteriorament en la situació de seguretat a la regió.

Foto: United Nations Photo

ISRAEL – PALESTINA

Violència sense precedents a Gaza i creixents indicis de genocidi

Els esdeveniments que han sacsejat el Pròxim Orient des d'octubre de 2023 no només han obert un nou i incert capítol en la longeva qüestió palestino-israeliana. També han generat una gran inestabilitat i volatilitat a tota la regió i han abocat Gaza a una situació de violència i destrucció d'una magnitud sense precedents en la història recent, amb gravíssimes conseqüències per a la població civil palestina que afronta una situació absolutament desesperada. L'escalada es va iniciar el 7 d'octubre, quan un inèdit i cruent atac de Hamas contra localitats israelianes i un festival de música en una zona adjacent a Gaza va causar la mort d'unes 1.200 persones, israelianes i estrangeres, mentre que al voltant de 200 van ser preses com a ostatges, incloent-hi menors i persones ancianes. L'ofensiva protagonitzada per milicians de les Brigades Izz ad-Din al-Qassam, braç armat de Hamas, i de la Jihad Islàmica va causar un enorme trauma en la societat israeliana. El Govern de Netanyahu es va declarar en "estat de guerra" i va anunciar una operació per destruir i eliminar Hamas. Israel va imposar un assetjament total contra la Franja, bloquejant completament l'accés de medicines, aliments i serveis d'aigua i electricitat, intensificant així un bloqueig al qual ja sotmetia a la Franja des que el 2007 Hamas va arribar al poder del territori i Gaza va ser declarada com a "entitat hostil". Paral·lelament, l'Estat israelià va iniciar una campanya d'intensos atacs aeris i, després d'ordenar a la població palestina que es desplaçés al sud de la Franja, a finals

d'octubre va començar també una operació terrestre des del nord de Gaza.

Des de les primeres setmanes, les accions israelianes des de terra, mar i aire sobre Gaza van causar la mort de milers de civils palestins. Fins a mitjans de gener de 2024, després de més de 100 dies d'hostilitats, **la incessant campanya israeliana contra la Franja havia causat la mort de més de 25.000 palestins**, dels quals s'estima que un 70% eren dones i menors d'edat. Altres 8.000 estarien sepultats sota les runes. Els nivells de destrucció i letalitat a Gaza estan sent d'una magnitud que amb prou feines té parangó en la història recent. A tall d'exemple, el 2021 a l'Afganistan –llavors el conflicte armat més cruent a nivell mundial– van morir 40.000 persones, però en el transcurs d'un any. Segons alertava OXFAM a principis del 2024, **la taxa de mortalitat diària a Gaza a causa de l'ofensiva israeliana –una mitjana de 250– era més alta que en qualsevol altre conflicte armat del segle XXI**. Israel està utilitzant **armament amb un enorme potencial destructiu a Gaza –segons analistes, amb efectes més severos que altres campanyes militars**, com la de la coalició internacional contra Estat Islàmic a Síria i Iraq o, proporcionalment, la de l'ofensiva aliada contra Alemanya en la Segona Guerra Mundial–, causant estralls en un territori de 365 quilòmetres quadrats que està entre els més densament poblats a nivell mundial. A més de causar morts i deixar més de 62.000 persones ferides –algunes d'elles pels

efectes d'armes com el fòsfor blanc, per l'ús del qual també ha estat denunciat Israel–, els bombardejos han destruït totalment o parcialment el 60% dels habitatges a Gaza. Dels 2,3 milions d'habitants de la Franja, 1,7 milions –equivalents al 75% de la població–, s'havien vist obligats a fugir, en múltiples ocasions en alguns casos, segons dades d'UNRWA. Els continus atacs israelians han forçat la població palestina a desplaçar-se a àrees cada vegada més petites, primer de nord a sud i després cap a l'oest, ja que els bombardejos han afectat zones i rutes inicialment assenyalades com a “segures” per Israel. Els desplaçaments han alimentat les memòries de la Nakba (catàstrofe), l'expulsió forçada de més de 750.000 palestins en el marc de l'establiment de l'Estat d'Israel i la primera guerra àrab-israeliana. Escoles, universitats i també hospitals han estat objecte de reiterats atacs, disminuint fins a nivells crítics la capacitat d'oferir assistència a persones ferides i malaltes. **Menys de la meitat dels hospitals de Gaza estaven operatius** –15 de 36– i només oferien serveis limitats, segons dades de l'OMS.

A principis del 2024, prop de la meitat de la població de Gaza es concentrava a la localitat de Rafah (fronterera amb Egipte) en condicions d'extrema precarietat, i **el PMA advertia que pràcticament tota la població gazatí afrontava un risc imminent de fam**. L'amuntegament, la falta d'higiene, les greus mancances de combustible, aliments i medicines, a més del fred de l'hivern, estaven incentivant la **proliferació de malalties que, segons alertava l'ONU, podrien provocar fins i tot més morts que els bombardejos** israelians. La violència i la gravíssima crisi humanitària afectaven de manera especial els nens i nenes. Les dades indiquen que prop de 10.000 menors havien mort en les hostilitats. Ja a finals d'octubre Save the Children advertia que el nombre de menors assassinats a Gaza superava el de totes les morts violentes de nens i nenes en contextos de conflicte armat a tot el món des del 2019 i UNICEF constata al desembre que la Franja s'havia convertit en el lloc més perillós del món per ser un menor. Les conseqüències s'anticipaven greus i de llarg termini per a milers de menors palestins ferits o mutilats –un miler han perdut una o les dues cames des de l'octubre– i pel trauma i les conseqüències psicològiques davant de condicions tan extremes, incloent-hi bombardejos constants i la pèrdua de pares, mares i famílies senceres. El personal mèdic fins i tot ha hagut d'encunyar un nou acrònim, WSNSF (de l'anglès *wounded child, no surviving family*) per identificar menors que s'han convertit en els únics supervivents de les seves famílies. ONU Dones i organitzacions de dones palestines també han denunciat alguns impactes específics, incloent-hi en les dones embarassades, algunes **sotmeses a cesàries sense anestèsia**. Paral·lelament, a Cisjordània, la situació ha empitjorat significativament. Abans dels fets d'octubre, en aquesta zona ja es registraven els pitjors nivells de letalitat en dues dècades. En l'últim trimestre es van intensificar les operacions militars israelianes al territori

Els nivells de destrucció i letalitat a Gaza per part d'Israel estan sent d'una magnitud que amb prou feines té comparació en la història recent

–incloent-hi atacs aeris–, les restriccions de moviment, les detencions massives i els atacs de colons que, actuant en un context d'impunitat, van protagonitzar nombrosos assalts contra població i propietats palestines i van propiciar aquí també desplaçaments forçats. Més de 500 palestins i palestines van morir a Cisjordània el 2023, la pitjor xifra des del 2005.

Obstacles per a un cessament el foc i l'ajut humanitari

Malgrat la gravetat de la situació, en els últims mesos no s'ha aconseguit establir un cessament el foc ni garantir l'accés de l'ajuda humanitària necessària per a la població de Gaza, sotmesa a la pràctica a un càstig col·lectiu. A finals de novembre, Qatar –amb el suport d'Egipte i els EUA– van aconseguir que Israel i Hamas acordessin una treva que va estar vigent durant una setmana. Més d'un centenar d'ostatges –86 israelians i 24 estrangers– van ser alliberats pel grup islamista en aquest període, a canvi de l'excarceració de prop de 240 dones i menors palestins, bona part d'ells mantinguts a la presó per Israel sota la **polèmica figura de “detenció administrativa”**. Els intents per promoure un acord similar no han prosperat des d'aleshores, a excepció del **pacte, el gener del 2024** –també per mediació de Qatar, aquesta vegada amb ajuda de França– perquè Israel permetés l'ingrés a Gaza de medicines i altres subministraments bàsics sota la condició que els ostatges que romanen retinguts per Hamas poguessin rebre també tractament mèdic.

La situació ha estat objecte d'intensos i acalorats debats a Nacions Unides i ha evidenciat els enormes reptes de l'organització internacional en un context d'enormes tensions polítiques i en què l'amenaça i l'exercici del veto pels EUA ha resultat crucial per a Israel. A més de garantir un suport militar decisiu per al Govern israelià, Washington –i també nombrosos governs europeus, entre altres actors– s'ha negat a exigir públicament un cessament el foc per no comprometre el “dret a l'autodefensa” esgrimit per l'Estat israelià. Un plantejament qüestionat per altres actors i experts en dret internacional que **objecten el dret invocat**

per Israel per lliurar la seva ofensiva militar a Gaza, en part perquè es tracta d'un territori ocupat i controlat per Israel. En els últims mesos el Consell de Seguretat de l'ONU ha celebrat més de 15 reunions sobre la qüestió palestina-israeliana i d'Orient Pròxim, i ha valorat i votat gairebé una desena d'esborranys de resolució, però n'ha aprovat només dues. Després de nombroses discussions,

la resolució 2712 del 15 de novembre es va limitar a fer una crida a “establir pauses i corredors humanitaris a Gaza per un nombre de dies suficient” per permetre l'accés d'ajuda i a un alliberament sense condicions dels ostatges. Tres setmanes després, després del col·lapse de l'acord de treva entre Israel i Hamas, António Guterres va invocar l'article 99 de la Carta de Nacions Unides –que

faculta el secretari general per cridar l'atenció del Consell de Seguretat sobre un assumpte que amenaça la pau i seguretat internacional i utilitzat de manera excepcional en la història de l'ONU– per demandar un “cessament el foc humanitari” i “evitar una catàstrofe humanitària”. No obstant això, la proposta de resolució presentada davant el Consell de Seguretat dos dies després no va prosperar a causa del veto de Washington. Després de diverses postergacions i canvis per evitar un nou veto dels EUA, el 22 de desembre es va aprovar la resolució 2720 –amb les abstencions dels EUA i Rússia– que reitera la demanda sobre els ostatges i crida “a adoptar passos urgents per permetre l'accés segur, ampliat i sense traves de l'ajuda humanitària i a crear les condicions per a un cessament d'hostilitats”. L'ONU i ONG coincideixen que l'ajuda que està arribant a Gaza és ínfima per a les ingents necessitats de la població i han alertat que el problema no són només les restriccions d'accés, sinó les extraordinàries dificultats per a la distribució donat el nivell de destrucció i la violència incessant. Condicions a les quals se sumen les nombroses morts de personal humanitari a causa dels atacs israelians, 147 només en el cas d'UNRWA. Cal destacar que la situació a Gaza ha escenificat la creixent distància entre l'ONU i Israel, que ja venia ignorant sistemàticament resolucions de l'organització i qüestionant i imposant obstacles al treball d'agències i relators de Nacions Unides. A finals d'octubre, el Govern israelià va arribar fins i tot a exigir la renúncia del secretari general, després que Guterres recordés – després de condemnar inequívocament els atacs del 7 d'octubre– que **l'acció de Hamas no s'havia produït “en el buit”** i que calia tenir en compte els “56 anys d'ocupació sofocant patits per la població palestina”.

Crims de guerra, contra la humanitat i indicis de genocidi

Davant d'aquesta deriva d'esdeveniments, nombroses veus venen cridant l'atenció sobre la comissió de crims de guerra i contra la humanitat en els últims mesos i vulneracions al dret internacional humanitari. S'ha advertit sobre els riscos de “normalitzar” aquest tipus de pràctiques, creant greus precedents i agreujant la sensació d'impunitat i els greuges pels dobles rasers i respostes dispars en diferents contextos. La Cort Penal Internacional (CPI) ja té obert un expedient sobre Palestina en el qual investiga tant Israel com Hamas per fets ocorreguts a Gaza l'estiu del 2014 –Palestina és part de l'Estatut de Roma i reconeix la jurisdicció d'aquesta cort, no així Israel. La fiscalia ha rebut ara peticions perquè s'investigui l'ocorregut des del passat 7 d'octubre per part de diversos països i d'altres actors, com familiars dels ostatges i també associacions internacionals de premsa. Això, considerant que **ja han mort entre 83 i 110 professionals de la informació**, segons diferents estimacions –la immensa majoria palestins en

atacs israelians–, convertint Gaza en el lloc més perillós del món per exercir el periodisme.

La fiscalia de la CPI ha rebut peticions perquè s'investigui l'ocorregut des del passat 7 d'octubre i Sud-àfrica va presentar una demanda davant la CIJ contra Israel per actes de genocidi

Paral·lelament, amb el transcurs de les setmanes, s'han multiplicat les alertes, incloent per part de persones expertes, sobre la comissió d'actes constitutius de genocidi a Gaza. En aquesta línia, a finals del 2023 Sud-àfrica va presentar una demanda contra Israel davant la Cort Internacional de Justícia (CIJ), acusant-lo de vulnerar les seves obligacions com a Estat part de la Convenció contra el Genocidi, amb la intenció que aquesta institució –màxim tribunal de justícia de l'ONU– valori els fets i, en l'immediat, pugui eventualment adoptar mesures cautelars per aturar l'ofensiva israeliana. La demanda descriu nombrosos actes (i omissions) d'Israel per tal de demostrar la comissió d'actes de genocidi, entès com la destrucció total o parcial d'un poble a través de matances, danys severos físics i mentals i la creació de condicions que fan la vida impossible, entre altres elements. Sud-àfrica també recopila múltiples declaracions d'alts dirigents israelians per intentar demostrar la intencionalitat d'aquestes accions, incloent-hi el llenguatge deshumanitzador amb què s'ha qualificat els palestins com a “animals humans”, les afirmacions que assimilen tota la població de Gaza amb Hamas i referències amb les quals es pretén justificar l'assassinat de civils, incloent-hi nens. **La CIJ pot trigar anys a analitzar en detall aquests antecedents, però en poques setmanes podria pronunciar-se sobre si alguns d'aquests fets cauen dins del seu àmbit de competència i ordenar mesures preventives** que podrien imposar obligacions legals a Israel. En altres casos previs, com el d'Ucraïna v/s Rússia el 2022, la CIJ va ordenar a Moscou la immediata suspensió de les operacions militars.

Perspectives a curt termini

A principis del 2024 s'ha fet més evident la intensificació de les tensions regionals derivades de la situació a Gaza, amb un major nombre de protagonistes i una multiplicació d'incidents en diversos escenaris: Líban, l'Iran, Síria, l'Iraq, el Mar Roig (vegeu secció Orient Mitjà en aquesta publicació). Tot i que les actituds inicials d'alguns actors com els EUA, l'Iran o Hezbollah semblaven indicar l'aposta per respostes calibrades per evitar una escalada més gran i una confrontació regional oberta, l'augment de les accions violentes i les respostes militaritzades incrementa els riscos. Netanyahu també continua apostant obertament per continuar amb la seva ofensiva fins a una “victòria total” i ha advertit que ni la CIJ ni les forces de l’“eix de la resistència” –com s'autodenomina els grups políticomilitars amb agendas contràries a Israel i Occident liderats per l'Iran– frenarien la seva campanya. No obstant, dins i fora d'Israel hi ha veus que posen en dubte les ambicions del seu pla, emfatitzant la incapacitat d'eradicar Hamas per la seva condició de moviment militar,

polític i social i per les perspectives que la resistència palestina continuarà d'alguna manera mentre persisteixi l'ocupació. Des de la perspectiva militar, diferents anàlisis indiquen que Hamas encara mantindria capacitats per continuar llançant atacs i emboscades contra les forces israelianes. Netanyahu també enfronta crítiques, incloent dins del seu govern, per la seva reticència a abordar els plans concrets per "l'endemà" de Gaza després de la fi de l'ofensiva militar israeliana. El dirigent, que aposta per la prolongació de la campanya i per mantenir el conflicte en alt nivell d'intensitat com a via per a la seva supervivència política, va insistir recentment en el seu rebuig a un Estat palestí i va subratllar que, després de la derrota de Hamas, Israel hauria de controlar la seguretat des del riu Jordà al Mediterrani. Tot i que no es tracta d'una postura novedosa en el seu ideari polític, el plantejament tan explícit de Netanyahu ha fet evident el pols amb el Govern de Biden, que insisteix en la solució de dos Estats. Segons algunes anàlisis, l'actual conjuntura de més inestabilitat regional, innegable agreujament dels patiments de la població de Gaza i el creixent cost polític intern en alguns països per no reaccionar davant l'ofensiva israeliana— **podria afavorir majors pressions internacionals sobre Israel per cessar els seus atacs** i obrir canals diplomàtics. Després de les afirmacions de Netanyahu, el secretari general de l'ONU va destacar que el rebuig al dret a autodeterminació de la població palestina era inacceptable. El cap de la diplomàcia de la UE, Josep Borrell, també va defensar la fórmula de dos Estats i va qüestionar públicament el suport que en el passat Israel ha donat a Hamas per tal de debilitar l'Autoritat Palestina.

Situació a Gaza

Font: OCHA OPT, 22 de gener de 2024.

ÀFRICA

ÀFRICA OCCIDENTAL: Sierra Leona i Guinea-Bissau denuncien intents de cops d'Estat

ÀFRICA SUBSAHARIANA: Tres importants missions de pau i estabilització de Nacions Unides (Malí, Sudan i RDC) tanquen les seves operacions

BURUNDI – RWANDA – RDC: El grup armat RED-Tabara duu a terme una escalada de les accions a Burundi des de les seves bases a RDC i s'agreuja la tensió entre Burundi i Rwanda

MALÍ: Es trenca l'Acord de Pau d'Algèria de 2015 i es reinicien els enfrontaments entre els grups àrab-tuareg signataris i l'Exèrcit malià al nord del país

RDC: Acusacions de frau en un clima de violència política amb el rerefons de la guerra a l'est del país van amenaçar amb desestabilitzar encara més el país

SOMÀLIA – SOMALILÀNDIA – ETIÒPIA: L'acord entre Etiòpia i Somalilàndia sobre el reconeixement de la regió desestabilitza la Banya d'Àfrica i frustra el diàleg entre Somàlia i Somalilàndia

TXAD: L'aprovació de la Constitució en un referèndum impulsat per la Junta Militar permetrà l'elecció del president de la Junta, Mahamat Déby, en els comicis de 2024

ÀFRICA OCCIDENTAL

Sierra Leona i Guinea-Bissau denuncien intents de cops d'Estat

En a penes cinc dies dos els països de l'Àfrica occidental, Sierra Leona i Guinea Bissau, van patir intents fallits de cops d'Estat per part de les estructures militars. Ambdós països havien patit intents colpistes anteriorment, a Sierra Leona quatre mesos abans i a Bissau el febrer del 2022. Aquests intents colpistes han tornat a agitar la regió occidental del continent, que s'ha caracteritzat en els últims anys per concentrar la majoria dels cops militars a l'Àfrica, i avui compta amb **Juntes Militars governant a Mali, Burkina Faso, Guinea i Níger**.

Sierra Leona va patir el 26 de novembre un assalt coordinat contra les principals casernes a la capital, Freetown, i a la Presó Central de Freetown, de la qual van ser alliberats 1.890 reclusos. El Govern va denunciar l'**intent de cop d'Estat i va decretar la imposició d'un toc de queda** a tot el país que es va mantenir fins al 20 de desembre. L'atac va ser repel·lit per les Forces Armades que van anunciar el mateix dia la detenció de 13 oficials militars sublevats. En total unes 20 persones van perdre la vida, entre elles una dotzena de soldats. Posteriorment el Govern va anunciar la detenció d'altres 43 membres del personal militar, i va acusar l'expresident Ernest Bai Koroma d'estar darrere del cop, decretant el seu confinament. El bloc regional de l'Àfrica occidental, CEDEAO, va condemnar l'intent colpista i va ordenar el desplegament d'una missió d'estabilització de l'organisme a Sierra Leona.

Paral·lelament a l'intent fallit a Sierra Leona, durant la nit del 30 de novembre i l'1 de desembre es van registrar enfrontaments armats entre la Guàrdia Nacional i les forces especials a Bissau, que van deixar dos morts. El president de Guinea Bissau, Sissoco Embaló, va qualificar l'incident com **un intent de cop d'Estat**, i el 4 de desembre va dissoldre el parlament dominat pel Partit Africà per a la Independència de Guinea i Cap Verd (PAIGC), demanant noves eleccions sense fixar data. El Govern va acusar el Ministre d'Economia i Finances, Souleiman Seidi, i

el Secretari del Tresor, Antonio Monteiro, d'artífexs de l'intent de desestabilització, després que tots dos fossin detinguts el 30 de novembre per acusacions de corrupció. Aquest fet va ser el detonant dels enfrontaments, ja que la Guàrdia Nacional, que depèn del Ministeri de l'Interior alineat amb el PAIGC, va tractar d'alliberar els dos encausats. Des d'aquell moment han augmentat les tensions entre el Govern i l'oposició, i el 20 de desembre el president va destituir el primer ministre Geraldo Martins nomenant un nou executiu.

ÀFRICA SUBSAHARIANA

Tres importants missions de pau i estabilització de les Nacions Unides (Malí, Sudan i RDC) tanquen les seves operacions

En els últims mesos de l'any s'han tancat o anunciat el tancament de tres importants missions de Nacions Unides a l'Àfrica subsahariana, dues d'elles amb mandats de manteniment de la pau (Mali i RDC) i una altra missió d'assistència política (Sudan), cosa que pot dibuixar un nou escenari per a la construcció i el manteniment de la pau a l'Àfrica subsahariana. A Mali les tensions generades des de l'arribada al poder de la Junta Militar, després del cop d'Estat el maig del 2021, amb els seus socis occidentals, va provocar també que la Missió de Manteniment de la Pau de l'ONU al país (MINUSMA) es veiés afectada. Després de mesos d'acusacions mútues i de bloquejos per part de la Junta Militar al desenvolupament de les funcions de la MINUSMA, a mitjans d'any la Junta Militar de Mali va revocar el consentiment de la MINUSMA i va anunciar la decisió de tancar-la. Aquest fet va provocar que el **Consell de Seguretat de l'ONU acordés el 30 de juny la seva fi**, el cessament d'operacions, la transferència de tasques i la retirada del personal abans del 31 de desembre de 2023. La decisió va generar múltiples crítiques, destacant les provinents de la coalició de grups armats signataris de l'Acord de Pau d'Algèria, el Marc Estratègic Permanent (CSP), qui va denunciar que la sortida de la missió de l'ONU "sense una alternativa creïble" assestaria un "cop fatal" a l'acord de pau.

Des de l'inici el mes de juliol del procés de retirada de la MINUSMA i l'entrega de les seves 12 bases militars a l'Estat malià, s'ha reiniciat el conflicte armat en diverses regions del nord del país (Tombuctú, Kidal o Gao) amb enfrontaments entre els grups del CSP i l'Exèrcit malià, ajudat per membres del Grup Wagner. La MINUSMA va completar la retirada de tropes amb l'entrega de les bases de Sévaré (regió de Mopti) de Tombuctú els dies 8 i 28 de desembre, respectivament. A més, a la retirada de la MINUSMA es va sumar l'anunci de la dissolució de la coalició regional antijihadista G-5 Sahel després que Burkina Faso i Níger **anunciessin el 2 de desembre la seva retirada de l'aliança**, seguint els passos que anteriorment havia realitzat Malí. Els dos membres restants, Mauritània i Txad, van reconèixer que la sortida de tres dels cinc membres fundadors representava **la dissolució de facto de l'aliança** creada el 2014.

A RDC, igual que a Mali, el Govern congolès va sol·licitar al setembre al Consell de Seguretat de l'ONU la fi de la missió de manteniment de la pau al país. La MONUSCO, desplegada des de fa més de dues dècades, completarà la seva **sortida definitiva per a finals del 2024**. Per a això es va anunciar un pla de tres fases per consumir la retirada dels seus més de 15.000 efectius, que s'iniciarà a la província de Kivu Sud a finals d'abril, i posteriorment s'executarà a les províncies de Kivu Nord i Ituri. D'aquesta manera es posarà fi a la que durant molts anys va ser la força de l'ONU de major grandària a nivell mundial, el mandat de la qual no ha aconseguit reduir la inestabilitat i consolidar la pau a l'est del país.

Finalment, al Sudan, la crisi de seguretat al país generada per l'inici del conflicte armat entre els actors militars de la Junta, va motivar que a principis de desembre el Consell de Seguretat de l'ONU votés a favor de la fi del mandat de la Missió Integrada d'Assistència per a la Transició de les Nacions Unides al Sudan (UNITAMS). En la **resolució 2715 (2023)** es va acordar el cessament de totes les seves operacions a partir del 4 de desembre i el tancament definitiu de la missió en un període de tres mesos, que finalitzarà el 29 de febrer de 2024. En aquest cas resulta significatiu recordar que la UNITAMS es va crear al juliol de 2021 com una missió política especial després del tancament, a finals de 2020-principis de 2021, de l'Operació Híbrida de la UA i l'ONU a Darfur (**UNAMID**), i la finalitat de la qual era continuar brindant suport al Sudan durant la seua transició política cap a un govern democràtic que s'ha vist truncat per l'esclat del nou conflicte armat

el 10 de desembre amb l'Exèrcit burundès a la província de Bubanza (Burundi), matant tres soldats, i el 22 de desembre va llançar un atac a **la ciutat de Vugizo**, a prop de la frontera amb RDC, zona en la qual el grup armat té la seva presència. El **Govern va assenyalar que la redada va causar la mort de 19 civils i un policia** (entre ells 12 menors i tres dones), a més de nou ferits, mentre que RED-Tabara va reivindicar la mort de nou militars i un policia, i va assenyalar que l'atac va tenir com a objectiu el lloc fronterer de Vugizo, i que els civils van morir enmig del foc creuat amb els cossos de seguretat congoleesos. Els incidents es produeixen després que RED-Tabara llancés al setembre el primer atac en sòl burundès des del 2021, quan van llançar diversos atacs, entre ells a l'aeroport de Bujumbura. Des d'aleshores només havien dut a terme accions armades a la província congoleesa de Kivu Sud. La violència va provocar noves tensions amb Rwanda després de mesos de millora de les relacions entre tots dos països. El president burundès Évariste Ndayishimiye va acusar el 29 de desembre Kigali de finançar i entrenar el grup rebel, cosa que Kigali va negar, i posteriorment va decidir novament **tancar les seves fronteres** amb el país veí. En paral·lel, van persistir les acusacions que **tropes burundeses havien estat lluitant contra el grup armat M23**, recolzat per Rwanda, a RDC, amb el suport de l'Exèrcit congolès i de les insurgències congoleeses, en lloc de respectar el mandat de la missió de la Comunitat d'Àfrica Oriental (EAC). El mandat de la missió composta per tropes d'Uganda, Kenya, Burundi i Sudan del Sud, desplegades a finals del 2022, era recuperar les posicions que anteriorment ocupaven els rebels de l'M23 després de derrotar els soldats de les FARDC i establir una zona de seguretat per evitar nous enfrontaments entre l'M23 i les FARDC. A més de rebutjar aquestes afirmacions, el **contingent burundès va acusar l'M23 de bloquejar l'accés** de subministraments a la base de l'EAC a Kitchanga i Mweso (territori de Masisi, Kivu Nord). L'11 de desembre, l'Exèrcit va informar que tots els soldats del contingent burundès desplegats a l'est de RDC com a part de la força regional havien retornat a Burundi després que acabés el mandat de la força després de la decisió del Govern congolès de no renovar la presència de la missió per no combatre l'M23 i per les crítiques de la població civil d'inacció davant les accions del M23. El mateix dia, l'Exèrcit es va negar a comentar sobre les acusacions que s'havien desplegat tropes burundeses a RDC com a part d'un acord bilateral entre Kinshasa i Gitega, inclosos diversos relats de soldats burundesos vestint uniforme de l'Exèrcit congolès i combatent els rebels de l'M23 recolzats per Rwanda.

BURUNDI – RWANDA – RDC

El grup armat RED-Tabara duu a terme una escalada de les accions a Burundi des de les seves bases en RDC i s'agreuja la tensió entre Burundi i Rwanda

El grup insurgent burundès RED-Tabara, amb base a la República Democràtica del Congo (RDC), es va enfrontar

MALÍ

Es trenca l'Acord de Pau d'Algèria del 2015 i es reinicien els enfrontaments entre els grups àrab-tuareg signataris i l'Exèrcit malià al nord del país

En els últims mesos s'han produït múltiples enfrontaments armats al nord de Mali entre el Govern de Mali i els grups

armats àrab-tuareg organitzats en la coalició Marc Estratègic Permanent (CSP per les seves sigles en francès) –que reuneix els grups signataris de l'Acord d'Algèria del 2015, tant a la CMA com a la Plataforma. Aquest fet suposa el reinici del conflicte armat que va tenir el seu origen a final del 2012 i la ruptura de la implementació de l'Acord de Pau després de vuit anys d'implementació. Les tensions entre les parts signatàries de l'acord de pau havien començat des de l'arribada al poder de la Junta militar després del cop d'Estat de maig de 2021. A finals de desembre de 2022 els grups armats havien anunciat que suspènien la seva participació en l'Acord d'Algèria. Si bé durant el 2023 es van posar en marxa diferents iniciatives per reprendre la implementació de l'acord de pau liderades per Algèria, aquestes van resultar infructuoses. A mitjans d'any, l'anunci oficial de la retirada de la Missió de Manteniment de la Pau de l'ONU al país (MINUSMA) va generar dures crítiques per part del CSP, advertint dels greus riscos per a la pau que provocaria. A partir d'aquell moment, la retirada de la MINUSMA va generar disputes pel control de les bases que fins ara utilitzava la missió de l'ONU, produint diferents enfrontaments armats entre les parts pel control de la ciutat d'Anefis (Kidal) i de les bases militars a Ber (Tombuctú), Aguelhok, Tessalit i Kidal (Kidal). Aquests fets van provocar que l'11 de setembre la CMA comunicés oficialment que es considerava "en guerra" amb Bamako.

Al novembre, l'Exèrcit, juntament amb el grup paramilitar rus Wagner, va prendre la ciutat estratègica de Kidal, base del CSP, qui va denunciar que la presència de l'Exèrcit a la regió representava una vulneració de l'acord de pau que els atorga control allà. Posteriorment, el 20 de desembre l'Exèrcit va recuperar també el control de ciutat d'Aguelhok, que després de la sortida de la MINUSMA havia quedat sota control de la CSP, cosa que va provocar un bloqueig de les carreteres cap a les principals ciutats del nord de Menaka, Kidal, Gao, Tombuctú i Taoudeni per part del CSP. Aquest reinici de les hostilitats al nord de Mali amenaça de agreujar el conflicte armat, no només a Mali, sinó a tota la regió de la triple frontera que comparteix Mali, Burkina Faso i Níger. Així mateix, el deteriorament de la situació de seguretat entre els signants de l'acord de pau està motivant múltiples atacs de les organitzacions jihadistes al nord del país, l' 'Estat Islàmic a la província del Sahel (IS Sahel) i el Grup de Suport a l'Islam i als Musulmans (JNIM), afiliat a Al Qaeda, la presència del qual a la zona era residual. Aquestes organitzacions estan tractant de beneficia-se del nou escenari d'instabilitat, així com de la retirada de la força francesa Barkhane i de la MINUSMA, per mirar de tornar a consolidar, ampliar i refermar les seves zones d'influència al nord

RDC

Acusacions de frau en un clima de violència política amb el rerefons de la guerra a l'est del país van amenaçar de desestabilitzar encara més el país

El 20 de desembre es van celebrar les eleccions generals a la República Democràtica del Congo (RDC), en les

quals el **president Félix Tshisekedi va ser reelegit** per a un segon mandat després d'haver aconseguit més del 73% dels vots amb un 43% de la participació, segons la Comissió Electoral Nacional Independent (CENI), resultat ratificat pel Tribunal Constitucional. Les eleccions es van veure plagades d'irregularitats i **diversos dels principals candidats van demanar una repetició** i van denunciar l'existència de frau, entre ells Moïse Katumbi, Martin Fayulu, Denis Mukwege i el partit de l'ex-president Joseph Kabila. Problemes logístics, acusacions de frau, recompte opac de vots, equips defectuosos i retards en l'entrega del material electoral van obligar a una extensió no programada de les eleccions, que els líders de l'oposició van dir que era inconstitucional.

Les Esglésies Catòlica i Protestant de RDC, que van actuar com a observadors locals dels comicis, van informar que els nombrosos casos d'irregularitats detectats podrien afectar la integritat dels resultats. El Govern va descartar la repetició electoral i va prohibir les protestes de l'oposició en els dies posteriors als comicis. En paral·lel, els **resultats provisionals de les eleccions legislatives** van ser publicats per la CENI el 14 de gener i van donar com a guanyador el partit de Félix Tshisekedi, Unió per a la Democràcia i el Progrés Social (UDPS), que va obtenir 66 dels 500 escons, incrementant el resultat obtingut el 2018 (35 escons). S'espera que pugui configurar el nou Govern al costat de la resta dels partits aliats de la coalició Union Sacré, que al Parlament sortint controlava 390 escons. Alguns aliats de Tshisekedi com el president del Senat Modeste Bahati Lukwebo, el ministre de Defensa Jean Pierre Bemba, i el ministre d'Economia Vital Kamerhe, en van obtenir 35, 17 i 32 escons, respectivament. Aquesta greu situació postelectoral va alimentar una disputa que amenaça de desestabilitzar encara més un país de la mida d'Europa Occidental i que és el principal productor de cobalt i d'altres matèries primeres d'interès estratègic.

En el període previ a les eleccions, grups de drets humans havien acusat les autoritats de restringir l'espai polític, i l'ONU va **documentar violència contra actors de la societat civil**. Des de l'octubre, organitzacions com **Human Rights Watch** van alertar d'enfrontaments a tot el país entre partidaris de partits polítics rivals que van resultar en agressions i violència sexual. Aquests incidents de violència política van persistir després de la celebració de les eleccions. Els partidaris del governant partit UDPS es van veure implicats en amenaces i atacs contra líders opositors i periodistes. Els partidaris de l'oposició també van estar implicats en actes de violència. El president Félix Tshisekedi era el favorit en la cursa electoral, amb l'oposició fragmentada. Va assumir el càrrec el 2019 després d'eleccions disputades que, segons diverses fonts, **podrien haver estat guanyades per un altre candidat**, Martin Fayulu. Els combats a l'est del país també van impedir que 1,5 milions de persones desplaçades internes es registressin per votar.

En aquest sentit, **la seguretat a l'est es va deteriorar durant el mandat de Tshisekedi** i actualment hi ha una xifra rècord de **set milions de persones desplaçades internament**. Tot

i que entre abril i octubre es van reduir els enfrontaments entre el Govern i el grup M23, en paral·lel al desplegament de la missió militar de l'organització regional Comunitat d'Estats d'Àfrica Oriental (EAC), aquest grup va continuar combatent contra grups armats locals progovernamentals a Kivu Nord. A l'octubre es va intensificar l'ofensiva de l'M23 a Kivu Nord. Aquesta ofensiva es va sumar al clima general de violència electoral. Durant aquest període es van celebrar diferents iniciatives regionals per intentar relançar les negociacions de pau i es va incrementar la pressió internacional sobre Rwanda, tot i que els processos de Luanda i de Nairobi iniciats durant el 2022 van romandre estancats. EUA va intentar promoure un alto el foc durant els comicis, que va ser utilitzat per l'M23 per reforçar les seves posicions al voltant de Sake, amb suport de Rwanda. La missió de l'EAC va completar la seva retirada del país el 21 de desembre, a petició del Govern a causa de la seva inoperància.

Dies abans de la celebració dels comicis es va crear a Kenya una **nova coalició político-militar, Alliance Fleuve Congo**, liderada per l'antic president de la CENI, Corneille Nangaa, en aliança amb el grup armat M23 i altres grups de l'est del país, la intenció del qual, en un comunicat llançat pel mateix Nangaa des del feu de l'M23 a Rutshuru (Kivu Nord), era derrocar el Govern de Tshisekedi. Kinshasa va cridar a consultes l'ambaixador de Kenya a RDC i va retirar el seu ambaixador a Nairobi en senyal de protesta, ja que Kenya formava part de la missió de l'EAC i dels esforços mediadors regionals.

SOMÀLIA – SOMALILÀNDIA – ETIÒPIA

L'acord entre Etiòpia i Somalilàndia sobre el reconeixement de la regió desestabilitza la Banya d'Àfrica i frustra el diàleg entre Somàlia i Somalilàndia

Etiòpia i Somalilàndia van anunciar l'1 de gener **la signatura d'un memoràndum d'entesa** entre ells, acord que donaria a Etiòpia, que no té accés al mar, l'oportunitat d'obtenir una base naval permanent i servei marítim comercial al golf d'Adén a través d'un acord d'arrendament per una extensió de 20 quilòmetres de costa durant un període de cinquanta anys, segons van detallar els Governos etíop i somalilandès. A canvi, segons el president de Somalilàndia, Muse Bihi Abdi, Etiòpia reconeixeria internacionalment la seva regió com un país independent. Addis Abeba va matisar que encara havia d'avaluar aquesta petició i va prometre **"una avaluació en profunditat"** per adoptar una posició respecte als esforços de Somalilàndia per ser reconeguda oficialment". L'acord gira al voltant del port de Berbera, que recentment va ser ampliat per la companyia de logística portuària DP World, amb base a EAU. Etiòpia històricament ha buscat diversificar el seu accés al mar, ja que el 95% del seu comerç es realitza a través de Djibouti. L'acord també inclou arrendar terreny de Somalilàndia per construir una base naval. A canvi, Somalilàndia rebria el valor equivalent en forma d'accions de l'aerolínia Ethiopian Airlines. En un comunicat fet públic a la xarxa social X (antic Twitter),

l'oficina del primer ministre etíop va celebrar l'acord però no va fer cap menció al reconeixement, només un compromís a avançar en interessos mutus sobre la base de reciprocitat.

Aquest anunci va provocar una nova **crisi diplomàtica entre Somàlia, Somalilàndia i Etiòpia que va adquirir dimensions regionals**, per la política d'aliances regionals d'Etiòpia i Somàlia. Somàlia va declarar nul l'acord i fins i tot **va amenaçar Etiòpia amb iniciar una guerra** si fos necessari per preservar la seva sobirania nacional, ja que Somàlia continua considerant Somalilàndia com a part de Somàlia, malgrat la seva independència de facto el 1991, sense reconeixement internacional. Es van convocar manifestacions a Somàlia, i a la mateixa Somalilàndia, l'acord va ser rebut amb protestes i la **dimissió del ministre de Defensa**. EUA, la UE, la UA, la IGAD i la Lliga Àrab, entre d'altres, van fer una crida al diàleg i a reduir la tensió. L'organització regional IGAD va convocar d'urgència una reunió extraordinària el 18 de gener per abordar les tensions diplomàtiques, a la qual **Etiòpia va anunciar que no podria assistir per solapament amb una altra cimera**. La reunió convocada per Djibouti, que ocupa la presidència rotatòria de la IGAD, coincidia amb la XIX Cimera de Caps d'Estat i de Govern del Moviment de Països No Alineats (MNOAL). Segons diverses anàlisis, tot i que és improbable una confrontació entre tots dos països, a causa del poder militar etíop davant el somalí, aquest acord pot danyar greument les relacions entre tots dos i tenir conseqüències en la guerra contra el grup islamista somali al-Shabaab, ja que un clima de rebuig cap a Etiòpia a Somàlia podria derivar en pressions cap a la presència etíop a Somàlia que acabessin amb la seva retirada de la missió de la UA al país, ATMIS. Etiòpia és un dels principals països contribuents de tropes a la missió de la UA a Somàlia.

Aquest acord va frustrar els esforços diplomàtics que s'havien estat construït en els últims mesos, facilitats per Turquia i Noruega, entre d'altres, amb l'objectiu d'obrir un espai de diàleg i reconciliació entre Somàlia i Somalilàndia, bloquejat en els últims anys, i que havien culminat amb una **històrica reunió entre els presidents de Somàlia i Somalilàndia** entre el 28 i el 29 de desembre auspiciada per Djibouti. Després de la presa de possessió de Hassan Sheikh Mohamud el maig del 2022 com a president de Somàlia, aquest va manifestar la seva voluntat de contribuir a la reconciliació entre Somàlia i l'autoproclamada República de Somalilàndia i a la seva incorporació al si de la federació.

TXAD

L'aprovació de la Constitució en un referèndum impulsat per la Junta Militar permetrà l'elecció del president de la Junta, Mahamat Déby, en els comicis del 2024

La nova Constitució, elaborada sota la tutela de la Junta Militar, va ser aprovada en el referèndum celebrat el 17 de desembre en un clima de baixa participació sobretot

a les principals ciutats i en particular el sud del país. La Comissió Electoral va dictaminar el 24 de desembre que la Constitució va comptar amb el suport del 86% dels vots, amb una participació del 63,75%. Diverses **figures de l'oposició i de la societat civil van boicotejar el referèndum** i van continuar denunciant que el projecte de Constitució, que marca el procés de retorn al Govern civil, se centrava en un Estat unitari en detriment del federal; així com la falta de participació dels principals actors polítics i la rapidesa en l'elaboració del cens, que no va abastar tot l'electorat, especialment a les províncies del sud. Segons l'oposició, aquest referèndum constitucional pretenia reforçar els poders del president, legitimar un Estat més centralista i, per tant, el procés de transició iniciat amb el cop d'Estat comès l'abril del 2021 en facilitar que el líder de la Junta Militar, Mahamat Déby, pugui presentar-se a les eleccions que s'hauran de celebrar el 2024. Figures com l'antic primer ministre Pahimi Padacké i l'antic ministre Yaya Dillo van qüestionar els resultats abans que el Tribunal Suprem els validés el 28 de desembre.

L'aprovació de la nova Constitució va comportar la sortida del Govern de transició liderat per Saleh Kebzabo, i el nomenament de l'antic líder opositor **Succès Masra el 2 de gener de 2024 com a nou primer ministre**. Masra havia retornat el 3 de novembre després d'un any a l'exili, on havia viscut des de l'octubre del 2022 després de la repressió a la mobilització civil que va causar desenes de víctimes mortals –al voltant de 300, segons l'oposició. L'acord per al seu retorn, facilitat per la CEEAC, es va assolir a Kinshasa i inclou una amnistia per a tots els actors militars i civils involucrats en els actes violents del 20 d'octubre de 2022, i el compromís de Masra de donar suport al procés de transició i promoure la reconciliació. El 5 de novembre, les autoritats van alliberar 72 membres del partit de Masra, les Transformateurs, que havien estat detinguts des del 2022. El 19 de novembre, Masra es

va dirigir a cents de seguidors a la capital, N'Djamena, i va instar a la reconciliació amb els governants militars. El moviment de la plataforma opositora civil Wakit Tama es va negar a reconèixer l'amnistia i el líder del partit Les Démocrates va rebutjar l'acord i va instar que es fes justícia per a les víctimes de la repressió policial del 2022. Malgrat les amnisties i indults, nombrosos opositors seguien empresonats com a conseqüència de les mobilitzacions d'octubre de 2022. En aquest sentit, **l'acceptació de Masra del càrrec va generar opinions divergents** en sectors opositors i de la societat civil.

En el pla regional, cal destacar que es van deteriorar les relacions bilaterals entre Txad i Sudan per acusacions de l'Exèrcit del Sudan i del seu ministre d'Exteriors que **Txad estigués facilitant que EAU pogués donar suport al grup paramilitar** sudanès Rapid Support Forces. En paral·lel, en el marc de la dissolució de la missió de l'ONU a Mali (MINUSMA), Txad va dur a terme el retorn del seu contingent en la missió. **Mauritània i Txad**, els dos últims membres de la missió G5-Sahel, aliança creada el 2014 per fer front al jihadisme i altres desafiaments en la subregió, van anunciar la seva dissolució el 6 de desembre, després de l'anunci de la retirada de Níger i de Burkina Faso.

La **greu situació que travessa Txad** i els intents del nou règim txadià de refermar-se en el poder mitjançant les urnes, la cooptació de líders opositors i les armes –a l'agost el règim va reiniciar l'ofensiva militar a Tibesti (nord) al costat de l'Exèrcit Nacional de Líbia contra el FACT, **grup que mantenia un alto el foc unilateral des de l'abril del 2021**– amb el beneplàcit de la comunitat internacional, no auguren un reflex positiu en processos similars a Txad, com Mali, Guinea, Burkina Faso o fins i tot Sudan

AMÈRICA

COLÒMBIA: El Govern i l'ELN aconseguen avançar en les negociacions

HAITÍ: El Consell de Seguretat autoritza una missió multinacional per fer front a la crisi d'inseguretat

VENEÇUELA – GUYANA: S'incrementa la tensió política i militar a la regió després de la celebració a Veneçuela d'un referèndum sobre l'annexió de l'Esequibo, una regió en disputa

COLÒMBIA

El Govern i l'ELN aconseguen avançar en les negociacions i superar la greu crisi provocada pels segrestos del grup armat

Després de diverses setmanes de crisi en el procés de converses entre el Govern colombià i l'ELN, finalment es va celebrar el cinquè cicle de negociacions a Mèxic en el qual es van assolir alguns acords rellevants per al procés. En els mesos previs s'havien celebrat tres cicles més, a Mèxic, a Cuba i a Veneçuela, consolidant el procés iniciat el 2022. No obstant, a l'octubre el procés va travessar la seva més greu crisi, quan el grup armat va segrestar els pares del futbolista internacional colombià Luis Díaz. Si bé la seva mare va ser alliberada en les hores posteriors a la seva captura, el segrest durant 12 dies més del pare del futbolista va provocar una crisi en les negociacions, arribant a posar en perill la seva continuïtat. El mateix president colombià, **Gustavo Petro**, va afirmar que el segrest era un fet que anava en contra del procés de pau. La qüestió del segrest és un dels aspectes més sensibles en el procés amb l'ELN. En els últims anys s'han multiplicat les exigències al grup armat perquè posi fi a aquesta greu violació dels drets humans.

La posada en llibertat de Luis Manuel Díaz va donar pas a la represa de les negociacions i que **les parts aconseguissin pactar** algunes qüestions molt significatives per al procés. La més rellevant d'elles, i especialment després de l'episodi de crisi previ, va ser **l'acord per posar fi als segrestos** amb finalitats d'extorsió, que l'ELN va definir com a retencions amb finalitats econòmiques. Es tractava de la primera vegada que el grup armat assumia un compromís d'aquestes característiques en el marc d'unes negociacions de pau, la qual cosa va suposar un gran esmena per a les negociacions després d'haver travessat una de les majors crisis. A més, en el cinquè cicle es va aprofundir en alguns dels elements que havien format part de les agendes de les trobades prèvies, com la conformació de vuit zones crítiques –denominació que reben zones del país afectades per la violència i objecte d'actuacions específiques definides per les parts en el marc de les negociacions de pau.

Un altre dels temes essencials del cicle de converses va ser la qüestió de l'alto el foc. Es va aconseguir un acord que tenia com a objectiu aconseguir establir condicions perquè aquest alto el foc es pogués prorrogar més enllà de la data inicialment acordada de venciment per al 29 de gener de 2024. L'alto el foc, que va ser acordat en el tercer cicle de negociacions, estava vigent des del 3 d'agost. En paral·lel també es va pactar treballar per prorrogar el treball del Mecanisme de Supervisió i Verificació que ha

de supervisar el compliment de l'alto el foc. El tancament del cinquè cicle amb acord entre les parts permetrà donar continuïtat al procés i està previst que es repregui el diàleg en el sisè cicle, l'inici del qual estava previst per al gener a Cuba. Cal assenyalar que el president Petro va apuntar a la possibilitat d'un pròxim cicle de negociacions al Vaticà, atès el paper que l'església catòlica juga de suport al diàleg amb l'ELN. D'altra banda, el Govern va dur a terme diversos canvis en la seva delegació negociadora, el més rellevant d'ells, la designació de **Vera Grabe** al capdavant d'aquesta delegació. Es tracta la primera vegada en un procés de pau a Colòmbia que una dona encapçala una delegació negociadora. El nomenament de Grabe es va produir en substitució d'Otty Patiño que va ser designat com a Alt Comissionat per a la Pau després de la destitució de Danilo Rueda d'aquest càrrec.

Foto: Missió ONU Colòmbia

HAITÍ

El Consell de Seguretat autoritza una missió multinacional per fer front a la crisi d'inseguretat a Haití

A principis d'octubre de 2023, el Consell de Seguretat de l'ONU **va autoritzar la creació de la Missió Multinacional de Suport a la Seguretat** (MSS, per les seves sigles en anglès) amb l'objectiu principal de donar suport a la Policia Nacional Haitiana a restaurar la seguretat, protegir infraestructures i rutes de comunicació vitals per al país i crear les condicions propícies per a la celebració d'eleccions. A més, la missió també haurà de protegir els enviaments d'ajuda humanitària i donar suport als esforços del Govern i diverses agències de Nacions Unides contra el tràfic il·lícit d'armes. Tot i que va ser el Consell de Seguretat de l'ONU el que va aprovar la resolució que crea l'MSS per a un període de dotze mesos sota el capítol

VII, aquesta no és una missió de Nacions Unides, sinó una coalició ad hoc de països liderada per Kenya i es finançarà a través de contribucions voluntàries a través d'un fons fiduciari de Nacions Unides. A petició del Govern haitià, Nacions Unides portava més d'un any discutint formats d'intervenció per fer front a l'agreujament de la situació de seguretat. El secretari general de l'ONU havia fet diverses crides en aquest sentit, i el mateix Consell de Seguretat havia establert el 2022 un règim de sancions i un embargament d'armes que va prorrogar el 2023. A més, països com els EUA i Canadà havien enviat equipament militar a la Policia per reforçar les seves capacitats.

Tot i que encara hi ha nombrosos aspectes sobre el desplegament de la missió per concretar (països contribuents, nombre total d'efectius de la missió, qüestions logístiques i de coordinació interna), s'estima que a principis del 2024 s'hauria de desplegar un primer contingent de l'MSS. Tot i que, segons diverses anàlisis, existia un consens generalitzat entre la comunitat internacional sobre la necessitat d' algun tipus d' intervenció internacional al país, i malgrat el ple suport del Govern haitià a l'MSS, hi ha algunes restes a les quals aquesta haurà de fer front.

En primer lloc, a principis del 2024, més de tres mesos després de l'aprovació de la resolució que creava a l'MSS, encara hi havia seriosos dubtes sobre algunes qüestions operatives de la missió. Algunes anàlisis sostenen que l'MSS estarà conformada per entre 2.500 i 5.000 efectius d'una dotzena de països, però alguns dels països caribenys (Antiga i Barbuda, Bahames, Barbados o Belice) que havien expressat el seu compromís amb la missió encara no havien concretat la seva contribució a la mateixa. Fins i tot la participació de Kenya, el país que lidera l'MSS i en el qual l'oposició al Govern va qüestionar aquest desplegament de tropes a l'estranger, estava **pendent d'una resolució judicial de la Cort Suprema**.

El repte més important al qual haurà de fer front l'MSS és **l'acuciant situació de violència que pateix el país**. Encara que aquesta situació es va aguditzar clarament després de l'assassinat de l'ex-president Jovenel Moïse el juliol del 2021, el 2023 (i especialment en la segona meitat de l'any) es van incrementar clarament els fets de violència. A tall d'exemple, la taxa d'homicidis del 2023 va ser superior al doble respecte de la del 2022, en la qual ja havia experimentat un important augment respecte dels anys anteriors. De la mateixa manera, el nombre de segrestos (més de 3.000 en tot l'any) va experimentar un creixement sense precedents. A finals del 2023, uns dos milions de persones vivien en àrees controlades per les bandes criminals i més de 200.000 persones s'havien vist obligades a abandonar les seves cases a causa de la violència. Segons Nacions Unides, les bandes de crim organitzat –més de 300– **controlen més de la meitat de la capital**, així com les principals rutes de connexió de Port Príncipe amb la resta del país i algunes infraestructures clau per a la prestació de serveis bàsics. En l'àmbit humanitari, Nacions Unides va assenyalar que la meitat de la població haitiana, incloent-hi tres milions

de menors, necessitava algun tipus d'ajuda i va advertir que en finalitzar el 2023 només havia rebut un 25% dels fons necessaris per fer front a les necessitats humanitàries del país. La situació de violència i d'enfrontaments entre les dues principals coalicions d'organitzacions criminals (anomenades G9 i GPèp) es va incrementar notablement en la segona meitat de l'any, especialment després de la mort d'un dels líders i fundadors de la coalició G9 a mitjans de novembre. També cal destacar la proliferació en els últims anys de grups civils i milícies d'autodefensa a les principals zones urbanes del país, i especialment la creació del grup Bwa Kale l'abril del 2023 per prevenir la implantació de les bandes criminals en determinats barris de la capital. Segons dades oficials, només entre abril i setembre de 2023, s'haurien registrat **388 linxaments de presumptes membres de bandes criminals**.

VENEÇUELA – GUYANA

S'incrementa la tensió política i militar a la regió després de la celebració a Veneçuela d'un referèndum sobre l'annexió de l'Esequibo, una regió en disputa

En l'últim trimestre del 2023, especialment a partir del desembre, es va produir una important crisi diplomàtica i escalada militar a Amèrica del Sud arran de la decisió del Govern de Veneçuela de **convocar un referèndum sobre l'annexió de l'Esequibo** (un territori d'uns 160.000 quilòmetres quadrats històricament reivindicat per Veneçuela però que està sota el control i administració de Guyana) i de posar en pràctica determinades mesures per fer efectius els resultats de la consulta. Segons Caracas, la participació en el referèndum celebrat el 3 de desembre va ser del voltant del 50%, i el 95% de les persones que van votar van donar el seu suport a les cinc preguntes plantejades en el referèndum sobre, entre d'altres, del no reconeixement de la jurisdicció de la Cort Internacional de Justícia per resoldre la controvèrsia territorial; la creació de l'estat Guayana Esequiba, o l'atorgament de la ciutadania a la població d'aquest territori. Dos dies després del referèndum, Maduro **va anunciar la incorporació de l'Esequibo al mapa oficial de Veneçuela**, l'inici d'un cens i l'expedició de cèdules d'identitat a la regió, i també va demanar al Parlament que comencés el tràmit legislatiu per convertir la Guayana Esequiba en un nou estat de la república. També va anunciar la creació d'una Zona de Defensa Integral, va ordenar la realització d'un mapa d'exploració i explotació dels recursos i la concessió de llicències per a l'exploració i explotació de petroli, gas i mines a la Guayana Esequiba. A més, va concedir un període de tres mesos perquè les companyies petroleres autoritzades per Guyana a operar en aigües en disputa posessin fi a les seves activitats. En el pla militar, Veneçuela i Guyana van posar en estat d'alerta els seus exèrcits i Brasil i Surinam van mobilitzar les seves Forces Armades a les seves respectives fronteres. Per la seva banda, els EUA va dur a terme maniobres militars conjuntes amb Guyana només tres dies després del referèndum i Regne Unit, antiga potència colonial a la regió, va enviar un vaixell de guerra a les costes de

Guyana, que va retirar poc després que Veneçuela dugués a terme importants maniobres militars a l'Atlàntic.

A mitjans de desembre, **els presidents de Veneçuela i Guyana es van reunir a San Vicent i les Granadines** a instàncies de la CELAC, CARICOM i el president del Brasil, amb l'observació de Nacions Unides, i van subscriure una declaració conjunta amb diversos compromisos – entre ells, no amenaçar-se ni utilitzar la força; crear una comissió conjunta amb els ministres d'exters dels dos Estats; continuar el diàleg sobre el contenciós; o reunir-se novament al Brasil; tres mesos següents. Tot i que en els dies posteriors a la cimera es va rebaixar la retòrica bel·licista de les últimes setmanes, tant Maduro com Ali van seguir mantenint-se fermes en les seves postures. Ali, per exemple, va assenyalar que l'estatus de l'Esequibo no és objecte de discussió o negociació, i que el contenciós territorial s'ha de resoldre exclusivament en el si de la Cort Internacional de Justícia, organisme al qual Caracas denega legitimitat i jurisdicció per resoldre el contenciós. A més, Ali va declarar que el seu país tenia tot el dret a explotar recursos, expedir llicències i atorgar concessions en el seu espai sobirà.

Malgrat la gravetat dels esdeveniments, i de la inestabilitat regional que poden provocar, algunes anàlisis han suggerit que l'escalada de la situació respon principalment a factors de conjuntura política domèstica a Veneçuela. Segons aquestes veus, el contenciós entre tots dos països es remunta a dècades enrere, i tant en els Governos d'Hugo Chávez com en els primers anys de l'administració de Maduro no va ser un eix important de la política exterior de Veneçuela. Segons aquestes veus, la convocatòria del referèndum podria interpretar-se com una estratègia de mobilització popular i electoral davant la perspectiva – no confirmada oficialment– que els comicis presidencials poguessin celebrar-se el 2024. Segons aquestes anàlisis, la reivindicació de l'Esequibo és una qüestió que suscita un suport popular significatiu, tal com ho demostren

diverses enquestes i els resultats oficials del referèndum. Caracas va fer públic que al voltant de 10,5 milions de persones van votar a la consulta, tot i que algunes anàlisis sospiten d'aquestes xifres.

D'altra banda, la celebració del referèndum es va produir pocs dies després que es coneguessin els **resultats de les eleccions primàries** que va organitzar l'oposició per escollir la persona que concorrerà als comicis presidencials del 2024. Segons l'oposició, uns 2,4 milions de persones van participar en aquest procés, en què María Corina Machado –inhabilitada per 15 anys per concórrer a càrrecs públics– va aconseguir el 93% dels vots. No obstant això, el Govern va considerar que el procés havia estat fraudulent i, a finals d'octubre, la Cort Suprema va invalidar els resultats de les primàries. Segons les anàlisis que interpreten a partir de factors interns l'escalada del conflicte amb Guyana, l'oficialisme hauria utilitzat també la convocatòria del referèndum per desviar l'atenció que aquestes primàries van aconseguir i també per intentar dividir i debilitar l'oposició. Cal recordar que a l'octubre el Govern de Veneçuela i la Plataforma Unitària (que mantenen una negociació amb la facilitació de Noruega) havien acordat a Barbados una defensa conjunta de la Guayana Esequiba i que alguns líders opositors (com els ex-candidats presidencials Henrique Capriles i Manuel Rosales) es van manifestar a favor de la celebració del referèndum. No obstant això, d'altres es van mostrar en contra d'aquesta iniciativa. Machado, per exemple, va demanar la suspensió del referèndum i va demanar a la població que no es deixés instrumentalitzar pel Govern. Dos dies després del referèndum, el fiscal general de Veneçuela **va dictar una ordre d'arrest** contra 13 persones (incloent-hi destacats líders a l'estranger, com Juan Guaidó, Julio Borges o Leopoldo López, i també tres persones de l'equip de Machado) acusats de traïció a la pàtria per participar en una conspiració nacional i internacional per boicotejar el referèndum.

ÀSIA

BANGLADESH: S'agreuja la crisi política amb el boicot de l'oposició a les eleccions i les protestes dels treballadors del sector tèxtil

FILIPINES: Després d'un període de sis anys, el Govern i l'NDF acorden reprendre les negociacions

MYANMAR: Escala la violència com a conseqüència de la major operació de la insurgència ètnica contra el règim militar

PAKISTAN: S'agreuja la violència al país i escala la tensió internacional amb l'Iran

XINA – TAIWAN: Escala la tensió arran de la celebració d'eleccions presidencials a Taiwan

BANGLADESH

S'agreuja la crisi política amb el boicot de l'oposició a les eleccions i les protestes dels treballadors del sector tèxtil

La crisi política que travessa Bangladesh en els últims anys **es va agreujar** en els mesos previs a la celebració de les **eleccions generals** que van tenir lloc el 7 de gener. La primera ministra i dirigent del partit Awami League, Sheikh Hasina, va revalidar el seu quart mandat consecutiu –cinc mandats en total–, a l'obtenir 225 dels 300 escons en disputa. Les eleccions van ser boicotejades pel principal partit de l'oposició, el Bangladesh Nationalist Party (BNP) i la participació va ser del 40%. Aquesta participació va ser menor que en anteriors eleccions, el 2018 havia estat del 80%. La baixa participació i la intensificació de les protestes van obrir interrogants sobre el futur polític immediat del país i la consolidació de la deriva autoritària dels darrers anys, així com de la violència política i social.

En els mesos previs als comicis es van produir múltiples manifestacions i mobilitzacions socials convocades per l'oposició. En resposta a aquesta mobilització, el Govern va intensificar la repressió i 25.000 membres del BNP van ser detinguts des de finals d'octubre. Almenys 1.600 persones, incloent-hi integrants i dirigents del BNP, van ser condemnats. Els principals líders del partit es troben a l'exili o detinguts. Durant tot el 2023 les eleccions havien estat al centre de les disputes polítiques al país, amb crides repetides per part de l'oposició a recuperar el sistema de govern intern en els mesos previs a la celebració de la votació. El sistema de Govern interí en el període preelectoral va ser eliminat el 2011 i des d'aleshores el BNP advoca pel seu retorn. Tanmateix, a partir del mes d'octubre es van intensificar les protestes i la repressió. Desenes de milers de persones van participar en manifestacions en els últims dies d'octubre i almenys quatre persones –incloent-hi un policia– van morir com a conseqüència de la resposta de les forces de seguretat i dels disturbis durant les protestes. Tot i que durant els mesos previs alguns mitjans van apuntar a la possibilitat de diàleg i hi va haver crides per part d'actors internacionals, com l'ambaixada dels EUA, no es van produir iniciatives ni avenços en aquest sentit.

En paral·lel a les protestes polítiques es van produir també **mobilitzacions dels treballadors del sector tèxtil**, exigint millores salarials. El tèxtil representa més del 80% de les exportacions del país asiàtic, sent un dels principals proveïdors a nivell internacional dels mercats occidentals

i és el motor de l'economia del país. Les condicions laborals dels treballadors del tèxtil bangladeshí han estat repetidament denunciades per organitzacions de drets humans. Les protestes dels últims mesos van aconseguir paraitzar la indústria en diverses ocasions i en diversos moments es van produir enfrontaments violents entre manifestants i policia. El salari mínim mensual en el tèxtil és de 70 euros i el govern va anunciar pujades del 50%, que els sindicats van considerar insuficients i van exigir que es tripliqui. Almenys quatre treballadors van morir i desenes van resultar ferits en les protestes, en les quals també es van produir talls de carreteres. El Govern va assenyalar que les protestes laborals havien sigut instigades per l'oposició per obtenir rèdits polítics.

FILIPINES

Després d'un període de sis anys, el Govern i l'NDF acorden reprendre les negociacions

A finals de novembre, el Govern filipí i el Front Democràtic Nacional de Filipines –organització política que representa el Partit Comunista de Filipines i el seu braç armat (l'NPA) en les negociacions de pau des dels anys vuitanta– **van firmar a Oslo un comunicat conjunt en què es comprometien a reprendre les negociacions** per intentar posar fi de manera dialogada i pacífica a un conflicte armat que es va iniciar a finals dels anys 60, un dels més llargs d'Àsia. Aquest comunicat, que es va assolir durant una sèrie de trobades informals i confidencials facilitades pel Govern de Noruega des de l'any 2022, era rellevant perquè oficialment les negociacions havien finalitzat sis anys abans i perquè des d'aleshores tant el Govern de Rodrigo Duterte (2016-22) com el de Ferdinand Marcos (vigent des del 2022) havien emfatitzat que la prioritat de l'Executiu era posar fi al conflicte a través de les vies militars. Manila no va voler concretar terminis, tot i que va avançar que l'inici de les converses formals segurament es produiria en el primer trimestre del 2024. El comunicat conjunt del Govern i l'NDF, que explicitava les causes socioeconòmiques i polítiques del conflicte, va ser ben valorat per ambdues parts i per determinats governs i organismes internacionals i va generar expectatives importants sobre una resolució dialogada d'aquest perquè va ser precedida d'una proclamació presidencial que atorgava amnistia als membres de l'NDF, l'NPA i el Partit Comunista de Filipines –a més d'altres quatre organitzacions revolucionàries. No obstant això, **algunes anàlisis van advertir sobre algunes amenaces o reptes a la**

resolució del conflicte a través d'una negociació entre el Govern i l'NDF.

En primer lloc, perquè hi ha serioses incerteses sobre els continguts, terminis i objectius de la negociació. Ambdues parts van reconèixer que encara s'estan discutint el marc, els temps, l'agenda i les prioritats de la negociació i que estan pendents de formar-se tant els panells negociadors com els equips de treball de caràcter més tècnic. El Govern va declarar que en realitat no es tracta d'una represa de les converses de pau, sinó de **l'inici d'un nou procés de negociació**. Per la seva banda, l'NDF va advertir que el marc negociador que acordin ambdues parts s'ha de construir sobre la base dels acords que s'han signat en les últimes dècades, principalment la declaració de la Haia (1992, que defineix el marc, els principis i l'agenda de la negociació) i els acords sobre garanties de seguretat i immunitat per als negociadors de l'NDF (1997) i l'acord sobre drets humans i dret internacional humanitari (1998). A més, l'NDF també va remarcar la importància de resoldre algunes qüestions abans de l'inici de les negociacions formals, tot i que remarcant que en realitat no eren precondicions per al diàleg: l'alliberament general dels presos polítics i dels anomenats consultors polítics de l'NDF perquè puguin participar en les negociacions de pau; les garanties de seguretat per a l'equip negociador de l'NDF; i la retirada de la qualificació de terroristes a l'NDF i a alguns dels seus destacats líders o membres del panell negociador.

En segon lloc, cal destacar que, tot i que la decisió del Govern va ser secundada per les principals instàncies de l'Estat, tant el Ministeri de Defensa com les Forces Armades van expressar els seus matisos i reserves tant a la concessió d'amnistia com a la represa de les negociacions de pau. En aquest sentit, el Govern va declarar que prosseguiran les operacions dels cossos i forces de seguretat de l'Estat contra l'NPA, que segons Manila es troba molt debilitat militarment. Cal destacar **l'oposició frontal de la vicepresidenta del país, Sara Duterte**, al comunicat conjunt entre Manila i l'NDF, que va qualificar d'"acord amb el diable" i de capitulació davant terroristes i enemics de l'Estat. A més de ser la vicepresidenta, tenir altes cotes de popularitat entre la població i de ser la filla de l'expresident Rodrigo Duterte, algunes anàlisis van qualificar com a rellevant l'oposició de Duterte al procés de negociació per ser també la co-vicepresidenta de l'organisme que lidera la política de contrainsurgència del país. Tant Duterte com alts funcionaris de l'Estat han criticat en nombroses ocasions la falta de sinceritat i voluntat política de l'NDF per resoldre el conflicte a través del diàleg. En aquest sentit, tot i que el Partit Comunista de Filipines va decretar un alt de foc de dos dies amb motiu de les festes nadalenques, sectors propers al Govern van expressar el seu malestar pel comunicat emès per aquest partit el 26 de desembre amb motiu de l'aniversari de la seva fundació, en el qual declaraven la primacia de la lluita armada per aconseguir transformacions i en el qual assenyalaven que les converses de pau eren un camp de batalla addicional per a l'avanç dels seus objectius.

D'altra banda, altres anàlisis també han mostrat el seu escepticisme sobre el futur del procés de negociació perquè fins a finals de novembre, la major part de les declaracions públiques de Marcos, les Forces Armades i responsables de la política de gestió del conflicte posaven l'accent en la derrota de l'NPA –grup al qual consideraven en fase terminal–; en la promoció de programes de desarmament, desmobilització i reinserció de combatents; l'impuls de programes de desenvolupament comunitari en aquelles regions en les quals històricament l'NPA tenia major ascendència i influència, i en la substitució de les negociacions amb l'NDF per les anomenades converses de pau localitzades amb unitats locals de l'NPA. Aquestes anàlisis també recorden el llarg historial de desencontres, desconfiança i interrupcions del diàleg que hi ha hagut en les negociacions entre l'Estat filipí i l'NDF des de l'inici de les converses entre ambdues parts a mitjans dels anys 80.

MYANMAR

Escala la violència com a conseqüència de la major operació de la insurgència ètnica contra el règim militar

El conflicte armat a Myanmar **va escalar notablement des del mes octubre**, amb epicentre en els enfrontaments entre les Forces Armades i els grups integrants de l'Aliança dels Tres Germans –conformada per l'MNDAA (grup armat kokang), el TNLA (grup armat ta'ang) i l'AA (grup armat rakáin), al nord de l'estat Shan. Des del cop d'Estat del 2021 que va retornar el poder del país a la cúpula militar, s'ha intensificat la violència entre diferents insurgències ètniques enfrontades durant dècades a les forces de seguretat, a les quals es van unir grups d'oposició al cop militar. A l'octubre, **l'Aliança va llançar l'Operació 1027** (en referència al seu inici el dia 27 d'octubre), que fins al moment ha suposat la major ofensiva contra les forces de seguretat birmanes, aconseguint la captura de diverses ciutats i interrompent de forma notable la circulació per diferents rutes que comuniquen el país amb la Xina, amb un important impacte comercial.

L'ofensiva, encapçalada per l'MNDAA, tenia com a objectiu inicial recuperar el control sobre la Zona Autònoma de Kokang i la seva capital Lakkain, que el grup armat havia perdut el 2009. Es tracta d'una zona crucial per al negoci del joc il·legal i nombroses activitats il·lícites vinculades a estafes per internet controlades per grups criminals. Milers d'integrants dels grups armats van participar en l'operació, amb el suport de diversos grups de les forces de defensa popular –sorgits en resposta al cop d'Estat del 2021– duent a terme atacs simultanis en diferents emplaçaments i davant dels quals les forces de seguretat no van tenir capacitat suficient de resposta. Si bé posteriorment, es van produir atacs aeris en resposta, les forces insurgents van aconseguir capturar nombrosos emplaçaments. A més, grups armats d'altres zones del país, van aprofitar la situació de debilitat militar del règim per iniciar operacions en altres estats, com atacs per part

del KIO a la regió Sagaing, atacs a l'estat Kayah, i fins i tot a l'estat Rakhine per part de l'AA, donant lloc a la ruptura de l'alto el foc informal que estava vigent en aquest estat des del 2022.

Com a conseqüència de l'escalada de la violència, més de 300.000 persones van haver de desplaçar-se de manera forçada, agreujant la crisi humanitària del país. Després de l'impacte inicial de la violència, la Xina va impulsar un acostament entre les parts per afavorir un alto el foc, que es va acordar inicialment l'11 de desembre. No obstant això, aquest acord no va ser suficient per posar fi a la violència, i els enfrontaments van persistir. Al **gener es va aconseguir un nou acord d'alto el foc** amb l'Aliança dels Tres Germans, tot i que seguia havent-hi enfrontaments armats en diferents zones del país. Si bé la Xina és un dels principals aliats del règim militar de Myanmar, els seus propis interessos a la zona afectada per la violència, especialment a la Zona Autònoma de Kokang i la seva voluntat de posar fi a les activitats il·legals a la zona que afecten fonamentalment l'economia xinesa, han propiciat els acostaments amb els grups armats de Myanmar, amb els quals la Xina ha mantingut històricament relació.

PAKISTAN

S'agreuja la violència al país i escala la tensió internacional amb l'Iran

Es va incrementar la violència al país, especialment a les zones frontereres a l'Afganistan, en les quals es van produir atemptats i enfrontaments armats. Segons les dades del **Center for Research and Security Studies**, es va consolidar la tendència d'alça en la violència, i 2023 va ser l'any en què es van registrar més esdeveniments violents des del 2018. Des de l'any 2020 la violència armada ha repuntat al país, i diferents grups armats que operen a les diferents regions han incrementat les seves activitats. Les forces de seguretat també han incrementat les seves operacions contra aquests grups armats. Entre els mesos d'octubre i desembre es van produir diversos episodis de violència rellevants, entre els quals cal destacar l'atemptat perpetrat pel grup armat Tehreek-i-Jihad Pakistan (TJP) al districte de Dera Ismail Khan, a la província de Khyber Pakhtunkhwa el 12 de desembre. Almenys 23 soldats van morir i 30 van resultar ferits quan els insurgents van atacar instal·lacions militars, que van col·lapsar com a conseqüència de les explosions. Sis integrants del grup armat haurien mort en l'atac suïcida, el més mortífer del 2023 al Pakistan. La zona havia estat un feu del grup armat talibà TTP i el TJP va reivindicar els seus vincles amb aquesta organització. Prèviament a aquest atemptat de més gravetat s'havien repetit atacs i enfrontaments armats amb epicentre als districtes més pròxims a l'Afganistan, cosa que també va contribuir a tensar les relacions amb el país veí.

En paral·lel també es va incrementar la violència a la província de Balutxistan, escenari d'un altre dels conflictes

armats que afecten el país i en el qual també es va repetir l'acció armada insurgent, amb diversos atacs durant el trimestre i amb la resposta de les forces de seguretat pakistaneses. A més, es va produir l'anunci per part del Pakistan d'inici de la **deportació de centenars de milers de migrants i refugiats afganesos** que resideixen al país, gran part d'ells arribats després de l'ascens talibà al poder a l'Afganistan. L'expulsió afectava tots els estrangers no registrats al país: dels quatre milions d'afganesos residents al Pakistan, 1,7 milions no compten amb residència legal. Organitzacions de drets humans van advertir de l'enorme risc que aquesta deportació representava per a la població afganesa que havia de tornar forçadament al seu país d'origen. D'una banda, pel risc per a la seva seguretat i d'altra banda, per l'empitjorament de la situació humanitària que l'arribada de cents de milers de persones al país pot representar. En aquest context, la situació es va veure agreujada en els primers dies de gener amb un atac per part de l'Iran contra bases del grup armat Yeish a l'Adl al Balutxistan. Aquest grup opera a la província iraniana de Sistan Balutxistan i el Govern iranià ha acusat repetidament el Pakistan de permetre-li operar des del seu territori. Davant l'atac iranià, **Pakistan va portar al seu torn atacs aeris** en territori iranià. Si bé Pakistan i l'Iran han mantingut bones relacions diplomàtiques històricament, aquests atacs, en un context regional convuls com a conseqüència de l'ofensiva israeliana contra Gaza i en un context intern pakistanès de creixent violència, corren el risc de derivar en una escalada de la violència.

XINA – TAIWAN

Escala la tensió arran de la celebració d'eleccions presidencials a Taiwan

En l'últim trimestre del 2023 i principis del 2024 es va incrementar notablement la tensió política entre la Xina i Taiwan arran de les **eleccions celebrades a Taiwan** a mitjans de gener, en què el candidat del partit governamental Partit Progressista per la Democràcia, Lai Ching-te, es va imposar amb el 40% dels vots als candidats dels partits opositors Kuomintang (33%) i Partit Popular de Taiwan (26%). Tot i que la victòria de Lai suposa el tercer mandat consecutiu del DPP, aquesta formació va obtenir 51 dels 113 escons i va perdre la majoria que ostentava fins al moment, de manera que el Govern haurà de buscar suports parlamentaris. La UE i diversos Governos, entre ells el dels EUA, el Canadà o el Regne Unit, van felicitar el vencedor dels comicis i el poble de Taiwan per la fortalesa del seu sistema democràtic. El secretari del Departament d'Estat d'EUA, Anthony Blinken, va felicitar Lai i va declarar que esperava treballar amb ell i construir una relació bilateral no oficial. Beijing va presentar una queixa formal per aquestes declaracions (per considerar que es tracta d'una violació del compromís de Washington de no entaular contactes oficials amb Taiwan) i **es va mostrar crític** amb la visita a l'illa d'una delegació bipartidista d'ex alts càrrecs governamentals dels EUA, assenyalant que els comicis a Taiwan són un assumpte intern de la

Xina i que la qüestió sobre la sobirania de Taiwan és la principal línia vermella que no ha de creuar EUA en les seves relacions amb la Xina. Després de conèixer-se els resultats, el president estatunidenc, Joe Biden, va declarar que el seu Govern no recolza la independència de Taiwan i va reafirmar el principi auspiciat per Beijing d'Una Sola Xina. D'altra banda, el Govern xinès va declarar que el resultat de les eleccions no fa variar el fet que Taiwan, a la qual considera una província rebel des del 1949, és una part innegociable de la Xina.

Després de la seva victòria, Lai Ching-te va declarar estar disposat a salvaguardar Taiwan de les amenaces i intimidacions de la Xina, però alhora va dir que la seva responsabilitat era mantenir l'estabilitat i la pau a l'Estret de Taiwan, **es va comprometre a dialogar amb el Govern xinès** sota els principis de dignitat i paritat i va mostrar la seva intenció de reduir els nivells de confrontació amb Beijing. En èpoques anteriors, Lai Ching-te s'havia mostrat obertament i públicament a favor de la independència de Taiwan, i durant els mesos immediatament anteriors a les eleccions nombrosos alts càrrecs del Govern xinès van criticar durament Lai Ching-te i el van titllar d'instigador de la guerra entre la Xina i Taiwan. No obstant això, diversos mitjans van assenyalar que el president electe de Taiwan hauria traslladat als seus col·laboradors més propers i als seus aliats tradicionals, com els EUA, la seva intenció de donar continuïtat a la línia moderada de la seva antecessora en el càrrec, Tsai Ing-wen, que des de la seva arribada al poder el 2016 va prioritzar l'estatus quo (ni reunificació amb la Xina ni independència). Lai va assenyalar que Taiwan ja és un país sobirà i independent, de manera que **no existeix ni la necessitat ni el pla de declarar la independència**. No obstant això, alguns mitjans recorden que quan Tsai Ing-wen va accedir al càrrec de presidenta el 2016 el Govern xinès va coronar

les comunicacions amb Taipei i va intensificar la seva campanya per aïllar Taiwan en el pla internacional, i anticipen que en els següents mesos es pugui produir un increment de la tensió entre Beijing i Taipei. Des del 2016 hi ha hagut 10 països que han deixat de reconèixer Taiwan en favor de l'establiment de relacions diplomàtiques amb la Xina, de manera que actualment Taiwan només compta amb 12 països que el reconeixen oficialment.

Alguns mitjans sostenen que la tensió entre la Xina i Taiwan està en el seu punt més àlgid des del 1996, quan Beijing va disparar míssils davant la costa de Taiwan coincidint amb la celebració de les primeres eleccions democràtiques de Taiwan després del període d'autoritarisme exercit durant dècades pel Kuomintang. En aquesta línia, en els mesos anteriors a la celebració de les eleccions, les Forces Armades de la Xina van incrementar la seva pressió militar sobre l'illa. El 31 de desembre, Taiwan va declarar haver detectat 313 avions militars xinesos al voltant de l'illa durant el mes de desembre, dels quals almenys 92 van creuar la "línia mitjana" de l'Estret –demarcació no oficial– o van ser detectats a la zona d'identificació de la defensa aèria de Taiwan; Taiwan també va declarar haver avisat 172 vaixells de la marina xinesa en aigües circumdants a l'illa. Taipei va declarar que en els últims mesos les xifres de navilis o avions xinesos identificats cada mes havien estat semblants. Un altre element que va incrementar la tensió el mes de desembre va ser l'aprovació per part del Senat dels EUA d'una llei que permet l'increment de la cooperació militar amb Taiwan i l'enfortiment de les seves capacitats de defensa. En el pla retòric, a finals d'any el Govern xinès va declarar que la independència de Taiwan significaria guerra, i Xi Jinping va reiterar novament la inevitabilitat històrica de la reunificació de Taiwan amb la Xina durant el seu discurs de cap d'any.

EUROPA

ARMÈNIA – AZERBAIDJAN: Bakú i Erevan acorden mesures de confiança, però el procés negociador afronta una cruïlla

RÚSSIA – UCRAÏNA: Risc d'una guerra de llarga durada altament destructiva

SÈRBIA – KOSOVO: Acord en la qüestió de les matrícules, però grans dificultats en el conjunt del procés negociado

XIPRE: S'obren oportunitats en l'estancat procés de resolució xipriota

ARMÈNIA – AZERBAIDJAN

Bakú i Erevan acorden mesures de confiança, però el procés negociador afronta una cruïlla

L'Administració presidencial d'Azerbaidjan i l'Oficina del primer ministre d'Armènia van anunciar a principis de desembre diverses **mesures de confiança en un comunicat conjunt** sense mediació de terceres parts i en el qual reafirmaven la seva voluntat de normalitzar relacions i assolir un acord de pau sobre la base dels principis de sobirania i integritat territorial. No obstant això, en el seu conjunt el procés formal de negociacions travessava una fase d'incertesa sobre la seva direcció futura, alhora que les perspectives de construcció de pau amb seguretat humana resultaven llunyanes.

La cruïlla actual i els dèficits en seguretat humana s'emmarquen en un escenari regional de profundes transformacions. La presa militar el setembre del 2023 per Azerbaidjan de Nagorno-Karabaj va desmantellar les estructures de la regió independent de facto – formalment dissolta l'1 de gener de 2024– i va forçar l'èxode a més de 100.000 persones, la pràctica totalitat de la seva població. La reintegració de Nagorno-Karabaj per la força a Azerbaidjan el 2023 va ser l'epíleg de la **guerra del 2020 entre Azerbaidjan i Armènia**. En totes dues van confluïr factors com dècades de negociacions estancades; l'hegemonia militar i econòmica de Bakú i les seves aliances estratègiques amb altres actors de la regió conformes amb l'ús de la força, com Turquia; la invasió de Rússia a Ucraïna i una certa realineació de Rússia respecte als governs a la regió. En aquest escenari regional, el procés negociador entre Armènia i Azerbaidjan va quedar restringit a la delimitació de frontera interestatal, reconeixement de sobirania i integritat territorial i rutes de transport.

Els elements de complexitat en aquesta nova etapa són diversos. D'una banda, Bakú i Erevan van assenyalar en diversos moments el 2023 que hi havia acord sobre els principis per a un tractat final de pau, cosa que potencialment obriria les portes a un futur acord de normalització de relacions. No obstant, en els últims mesos del 2023 van continuar les divergències sobre els temes en disputa –entre ells la delimitació de fronteres, amb una nova reunió de les comissions frontereres el 30 de novembre, considerada més **simbòlica que efectiva** en algunes anàlisis. A més, sectors a Armènia van expressar temors sobre riscos de futures incursions azerbaidjanes. Així mateix, en el nou escenari de divisions geoestratègiques regionals i globals, es va accentuar la disputa al voltant del format i les terceres parts. En els últims mesos Azerbaidjan va mostrar creixent rebuig a la mediació d'actors occidentals

i va cancel·lar o va postergar reunions (desplament a la Comunitat Política Europea el 5 d'octubre, acusant França de posició pro-armènia i reclamant que Turquia fos convidada; postergació d'una reunió prevista a l'octubre a Brussel·les entre els dirigents armeni i azerbaidjanès i el president del Consell de la UE; cancel·lació d'una altra reunió entre les parts al nivell ministerial a EUA al novembre). Per la seva banda, Armènia, es va mantenir favorable al format de diàleg facilitat per la UE a Brussel·les i va continuar distanciant-se de Rússia. En paral·lel, van prendre més protagonisme en el diàleg plataformes i països de la regió, com la plataforma 3+3 (Rússia, Turquia, l'Iran, Armènia, Azerbaidjan i Geòrgia, tot i que Tbilisi encara no ha participat en aquest fòrum), fòrum amb potències regionals reàcties a la intervenció occidental a la regió i que es va reunir a Teheran a l'octubre, amb un **comunicat de nou punts**. Al seu torn, Geòrgia, va acollir una reunió entre els primers ministres armeni i azerbaidjanès a l'octubre als marges del Fòrum de Tiflis de la Ruta de la Seda, i es va oferir com a país mediador.

Més enllà del pla negociador formal –acotat a temes amb enfocament de dalt-a baix–, sobresortien els enormes reptes en seguretat humana, incloent en relació a les escasses perspectives per a la població armènia desplaçada de Nagorno-Karabaj de poder materialitzar el dret al retorn, així com el complex horitzó quant a sosteniment econòmic i atenció psicosocial a mitjà i llarg termini – més enllà de l'abast inicial d'un any del pla de suport del Govern d'Armènia o de la crida d'emergència d'ACNUR per al 2023-2024, que el gener del 2024 ja havia rebut el **87% dels fons requerits**–. La massiva presència de mines antipersona a la regió, incloent a les **àrees al voltant de Nagorno-Karabaj**, continuava dificultant el retorn de la població azerbaidjana desplaçada des dels anys noranta. Ja abans de l'atac de setembre, persistien desafiaments com la reactivació del trauma a les poblacions a la regió, la falta de confiança a través de les línies de divisió del conflicte, la manca de participació de les poblacions en els processos polítics, reptes identificats per **sectors de la societat civil** local. En conjunt, la seguretat humana de les poblacions de la regió requeria de prioritització i acció multidimensional i de llarga durada.

RÚSSIA – UCRAÏNA

Risc d'una guerra de llarga durada altament destructiva

La guerra a Ucraïna resultant de la invasió de Rússia entrarà al febrer en el seu tercer any –i en el seu 11è any des de l'inici de la guerra al Donbàs–, amb risc de convertir-se en

Foto: Freepik

un conflicte armat de llarga durada i altament destructiu. Diversos elements conflueixen aquest escenari. D'una banda, la constatació d'un estancament en les línies del front, incloent per part del mateix comandant en cap de les Forces Armades d'Ucraïna, **Valeri Zaluzhni**, i segons diverses anàlisis la **improbabilitat d'una victòria militar**.

Aquest estancament coexistia amb dinàmiques de violència d'alta intensitat, com la intensificació dels atacs de Rússia a finals del 2023 i principis del 2024, incloent-hi atacs aeris massius **el 29 de desembre** i **l'1 de gener**; o els atacs d'Ucraïna contra localitats russes (sud-oest) del **31 de desembre**, uns i altres amb víctimes civils i danys en infraestructura civil. OCHA va alertar en el seu **informe de l'11 de gener** que des del 29 de desembre 125 civils van morir i altres 550 van resultar ferits i que milions de persones romanien sense electricitat, aigua i calefacció en un context de condicions climàtiques extremes. Des de l'inici de la invasió i fins a principis de desembre, van morir al voltant de 10.000 civils i altres 18.500 van resultar ferits, segons dades de l'ACNUDH. No hi ha xifres oficials de víctimes militars, sinó estimacions disperses, amb almenys **25.000 soldats ucraïnesos** morts segons el projecte Llibre de la Memòria, o prop de mig milió de soldats ucraïnesos i russos morts o ferits segons fonts dels EUA al **New York Times**. Al seu torn, OCHA estimava que el 2024, 14,6 milions de persones a Ucraïna (40% de la població) **necessitaran ajuda humanitària**, de les quals 3,3 milions vivien en localitats en la línia del front, incloent sota ocupació. A més, **6,3 milions de persones** d'Ucraïna seguien en situació de refugi fora del país. Com a símptoma de la fatiga de la guerra, es van incrementar en mesos recents les protestes en demanda de la desmobilització de soldats per part de familiars –en gran part dones– tant a Ucraïna com a Rússia, tot i que d'abast encara limitat.

Així mateix, en els possibles escenaris entrants, algunes anàlisis **van assenyalar que el Mar Negre** podria passar a ser cada vegada més central en el conflicte, amb atacs russos contra vaixells de càrrega ucraïnesos i atacs ucraïnesos contra la flota i instal·lacions russes. Entre altres fets recents, Ucraïna va atacar a finals de desembre el **vaixell rus de guerra Novocherkassk** en un port de Crimea. Els plans de Rússia d'establiment d'una **nova base naval a Abjasia** (Geòrgia) i advertències d'Ucraïna

que atacarien **la seva flota a totes bandes**, apuntaven a riscos de ramificacions regionals incertes. Els creixents atacs d'Ucraïna contra territori rus constituïen un altre element de risc d'escalades periòdiques. Es projectaven a futur altres elements d'incertesa, com les eleccions als EUA el 2024 o el rumb futur del suport militar i econòmic euroatlàntic a Ucraïna. Anàlisis assenyalaven també el risc d'**amença permanent mútua** entre Rússia i Ucraïna, més enllà de la línia del front.

Al risc de guerra prolongada contribuïa el factor d'absència de diàleg i negociacions entre les parts en conflicte, i de posicions maximalistes respecte al seu inici i possible finalització. El 2023 Rússia va continuar exigint el reconeixement de la realitat territorial en el terreny i la seva annexió de quatre regions el 2022. Per la seva banda, Ucraïna va continuar reclamant la retirada de les tropes russes com a condició prèvia per a qualsevol negociació i defensant una resolució del conflicte en els seus propis termes, recollits en el seu pla de pau (l'anomenada "**Fórmula de Pau**"), full de ruta que va promoure en espais de diàleg sense Rússia.

Com a element d'oportunitat, les conferències internacionals organitzades per Ucraïna per abordar el seu pla de pau constituïen un espai heterogeni de discussió sobre vies de resolució del conflicte. La quarta d'aquestes conferències va tenir lloc el gener del 2024 a Suïssa, amb presència de representants de 83 països i **participació activa de Sud-àfrica i Brasil**. No obstant, entre altres limitacions, a excepció de la tercera d'aquestes reunions (a l'Àrabia Saudita, a l'agost), la Xina no hi ha participat, i Rússia –que rebutja el pla de pau d'Ucraïna– continua sense ser convidada. Com a element positiu afegit, Suïssa va acceptar al gener la proposta ucraïnesa de co-organitzar una **conferència internacional d'alt nivell**, que podria ser al nivell de caps d'Estat, tot i que amb forma i agenda encara per desenvolupar. El 2023 es van incrementar les iniciatives d'actors internacionals, especialment d'actors no occidentals, de promoció de recerca de vies de resolució negociada, tot i que sense resultats immediats. En conjunt, l'escenari d'una guerra altament destructiva, que irradiava polarització global i que afrontava risc de llarga durada, posava de manifest la urgent necessitat de majors esforços en l'àmbit diplomàtic.

SÈRBIA – KOSOVO

Acord en la qüestió de les matrícules, però grans dificultats en el conjunt del procés negociat

Els vehicles amb matrícules de Kosovo i de Sèrbia poden entrar des de principis de gener al territori de l'altra part, sense haver d'ocultar com fins aleshores les respectives plaques. La decisió dels governs serbi i kosovar va resoldre un dels nombrosos elements en disputa del llarg conflicte no resolt entre Sèrbia i Kosovo al voltant de l'estatus de Kosovo. La qüestió de les matrícules havia estat un eix de disputa en anys recents, associada a l'exhibició de símbols nacionals. Les restriccions d'una i

altra part en anys anteriors per a l'ús de plaques pròpies en el territori de l'altra havien desembocat en confrontació política així com en incidents de violència en les àrees de majoria sèrbia del nord de Kosovo en diferents moments entre 2021 i 2023, entrecruades amb diversos eixos de disputa. **Un acord provisional el setembre del 2021 i un altre pacte a finals del 2022** no havien resolt encara la disputa en aquest àmbit.

La resolució de la qüestió de les matrícules el gener del 2024 va suposar un avanç en si i potencialment una certa oportunitat de relançament del diàleg entre tots dos territoris en un escenari altament complex i que afrontava desafiaments com les tensions al voltant del nord de Kosovo, els **fets de violència del 24 de setembre** i, com va assenyalar l'informe d'octubre del **secretari general de l'ONU**, el deteriorament de la ja fràgil confiança entre les comunitats de Kosovo i entre institucions i comunitats, entre d'altres.

Passos el 2023 com l'**Acord sobre el camí de normalització** de les relacions entre Kosovo i Sèrbia (febrer de 2023) i el seu **annex del 18 de març**, de la mà d'un major impuls i pressió diplomàtica, havien generat certes expectatives d'avenços substantius cap a la resolució final del conflicte polític entre Kosovo i Sèrbia. No obstant això, el procés negociador afronta nombroses dificultats i desafiaments que s'uneixen al deteriorament de la tensió al nord de Kosovo i entre Belgrad i Pristina, i de fons posats de manifest també el 2023. Davant el bloqueig, l'octubre del 2023 les terceres parts (UE, EUA, França, Alemanya, Itàlia) van presentar a les parts un nou pla per a la normalització de relacions basat en els acords de febrer i març i amb algunes variacions.

Al fil de la seva decisió d'autoritzar els vehicles amb matrícules kosovars, Sèrbia va explicar al gener que la decisió en cap cas suposava un reconeixement d'independència de Kosovo i que Sèrbia mai acceptarà que Kosovo passi a ser nou membre de l'ONU. L'acord de febrer i el pla d'octubre no exigien a Sèrbia reconeixement formal de Kosovo però sí que contemplaven la no objecció a l'ingrés de Kosovo en organitzacions internacionals. Altres punts incloïen una proposta d'estatut d'associació dels municipis de majoria sèrbia de Kosovo, qüestió dilatada per Kosovo en anys anteriors i el rebuig de la qual ha alimentat la crisi institucional i social amb els actors serbis de Kosovo. Al desembre partits opositors albanokosovars van mostrar el seu rebuig a la nova proposta d'estatut continguda en el pla d'octubre, mentre el Govern la va valorar de forma més positiva que anteriors propostes. **Algunes anàlisis** van assenyalar el fracàs de les últimes rondes de diàleg per separat dels actors facilitadors amb les parts, però van qualificar la proposta d'octubre com el millor pacte que probablement Sèrbia i Kosovo podrien obtenir; i recomanaven, d'una banda, a Belgrad i Pristina la seva adhesió a la proposta, i a actors com la UE i els EUA pressió i incentius per impulsar-lo.

No obstant això, en el seu conjunt el procés afrontava obstacles com dinàmiques de confrontació de llarga durada,

polarització local i global, allunyament entre institucions i poblacions i sense mecanismes de participació i apropiació limitada, i desatenció a l'àmbit de la memòria històrica i la justícia transicional, entre d'altres. La crida d'alerta a l'octubre per part d'**una vintena d'organitzacions de la societat civil** d'ambdós territoris –incloent-hi organitzacions de dones– sobre l'impacte profund de l'atac del 24 de setembre en les relacions dins de Kosovo i entre Kosovo i Sèrbia i la situació de deteriorament previ de les relacions, així com la seva crida a les autoritats en tots els nivells a recolzar la generació de vincles dins i entre Kosovo i Sèrbia posava de manifest la fragilitat del context i la urgència d'aproximacions multinivell i participatives que promoguin la transformació d'un conflicte travessat per desafiaments locals i internacionals.

XIPRE

S'obren oportunitats en l'estancat procés de resolució xipriota

El secretari general de l'ONU va anunciar el 5 de gener el nomenament de l'ex-ministra colombiana María Ángela Holguín Cuéllar com a enviada personal per a Xipre, amb el mandat de dur a terme bons oficis per buscar una base comuna sobre com avançar en la qüestió xipriota. A aquesta novetat s'hi van sumar altres elements d'oportunitat per al llarg procés de resolució de l'estatus de la dividida illa de Xipre. No obstant això, les perspectives eren limitades, en un context de bloqueig del procés des del fracàs de les negociacions a Crans-Montana (Suïssa) del 2017, posicions creixentment allunyades en els últims anys i cronificació de la partició de facto de l'illa.

Els elements d'oportunitat incloïen, d'una banda, **la designació de Holguín Cuéllar**. Era un nomenament fruit de l'acord entre les parts, després d'uns anys sense aquesta figura a aquest nivell, i després de **divergències i discussions recents** sobre els termes de referència. Per al càrrec es va designar una diplomàtica de llarga experiència. La politòloga i diplomàtica María Ángela Holguín Cuéllar va ser, entre altres càrrecs, representant permanent de Colòmbia a les Nacions Unides, ambaixadora a Veneçuela, ministra d'Exteriors de Colòmbia (2010-2018) i delegada del president colombià i negociadora plenipotenciària en el procés negociador entre el govern i la guerrilla de les FARC a l'Havana (2015-2016).

No obstant, des del fracàs de les negociacions a Suïssa el 2017, ja hi ha hagut sense èxit altres intents d'explorar l'existència de condicions per al reinici del diàleg. La posició del lideratge turc-xipriota des de la pujada al poder el 2020 d'Ersin Tatar ha estat la defensa d'una solució de dos Estats, recolzada per Turquia, i que entra en antagonisme amb l'horitzó de solució de república federal bicomunal i bizonal, que ha estat fins ara el marc de Nacions Unides i que defensa també la part greco-xipriota. Així, a principis del 2024 el lideratge turc-xipriota va rebutjar de nou una represa del procés en el punt en què va quedar, i va reclamar **un procés completament nou**.

Algunes anàlisis el 2023 recomanaven un **enfocament de solució pas a pas** i assenyalaven oportunitats de negociació al voltant de realitats canviants a l'illa en l'esfera econòmica i social.

D'altra banda, altres factors d'oportunitat, tot i que limitats, inclouen el recent acostament entre els països garants Grècia i Turquia. Ambdós països mantenen una disputa multidimensional al Mediterrani oriental que abasta la qüestió xipriota així com delimitació de fronteres marítimes, de les seves zones econòmiques exclusives, les seves plataformes continentals i espai aeri i la sobirania de diverses illes. El 2023 es van produir diversos passos d'acostament, entre els quals va destacar **la visita del president turc, Recep Tayyip Erdogan, a Atenes** al desembre, on es va reunir amb el ministre grec Kyriakos Mitsotakis, i en la qual van emetre una **declaració conjunta** en la qual es van comprometre a relacions amistoses

entre els dos països, a resoldre qualsevol disputa per vies pacífiques i d'acord amb el dret internacional i a mantenir diàleg polític sobre qüestió d'interès mutu, entre altres punts. No obstant això, no hi ha menció explícita de la qüestió xipriota, i l'acostament no necessàriament repercutirà en el dossier xipriota. D'altra banda, s'assistia a un cert reapropament de Turquia i la UE, mentre també la UE es va oferir a un major implicació en la recerca de solucions a l'illa –interpel·lada per a això pel nou dirigent greco-xipriota–. Aquesta triangulació (Turquia, Grècia, UE) podria contribuir a un clima polític regional més favorable per a la resolució del conflicte sobre l'estatus de Xipre, si bé les realineacions eren volàtils i estretament influïdes per agendes nacionals i geoestratègiques (recursos naturals, control de fronteres, entre d'altres), en bona part allunyades dels reptes en seguretat humana i mediambiental de les poblacions de l'illa.

ORIENT MITJÀ

LÍBAN: Risc d'escalada i confrontació directa entre Israel i Hezbollah

LÍBAN

Risc d'escalada i confrontació directa entre Israel i Hezbollah

Des de l'atac de Hamas del 7 d'octubre i l'immediat inici de la intensa campanya militar israeliana sobre Gaza, un dels escenaris que ha despertat més preocupació pel potencial d'escalada regional ha estat el del Líban, per les expectatives d'una possible confrontació directa i de més intensitat entre Israel i Hezbollah. Els intercanvis de projectils i altres fets de violència han estat incessants des d'aleshores. Diverses anàlisis han destacat que en els últims mesos tant el Govern de Netanyahu com la milícia shií libanesa, aliada de l'Iran, han intentat calibrar les seves accions per tal de no desembocar en una guerra total com la que va enfrontar Israel i Hezbollah el 2006. Així, la milícia shií s'ha mogut en una estreta línia per demostrar la seva solidaritat amb el poble palestí, però, alhora, evitar arrossegar Líban a un nou escenari bèl·lic en moments en què el país afronta una situació d'extrema fragilitat (política, econòmica i social). Segons analistes, en aquesta posició pesen també els càlculs de l'Iran, que no desitjaria posar en risc Hezbollah, un actor que considera una peça clau en la seva estratègia de dissuasió davant eventuais atacs d'Israel i/o els EUA. Al novembre, en el seu primer i esperat missatge públic després dels fets d'octubre, el líder de Hezbollah, Hassan Nasrallah, va expressar el seu suport a Hamas, va denunciar Israel per les seves operacions a Gaza i als EUA pel seu recolzament

al Govern de Netanyahu, però **va evitar comprometre la seva organització en una major implicació i protagonisme en el conflicte**.

En les darreres setmanes, però, s'han intensificat els fets de violència. Després del col·lapse de la treva entre Israel i Hamas –que va derivar també en un cessament el foc de facto entre Israel i Hezbollah en el mateix període–, les hostilitats es van incrementar. Al desembre Israel va ampliar els seus atacs a zones residencials del sud de Líban i un dels atacs de Hezbollah va causar la primera víctima civil israeliana. A principis del 2024 els balanços indicaven que almenys 140 combatents de Hezbollah, 25 civils libanesos i altres nou soldats i un civil israelià havien mort en diversos fets de violència des de l'octubre. La fràgil situació de seguretat a la zona fronterera també ha motivat que uns 100.000 israelians fossin evacuats d'aquesta àrea de manera indefinida, mentre que els atacs israelians han forçat el desplaçament d'almenys 50.000 persones al sud del Líban. Diverses veus apunten que el Govern israelià afronta una creixent pressió interna per confrontar Hezbollah a causa de la situació de desplaçament dels residents israelians i també per les opinions de **dirigents israelians de línia dura que argumenten que Israel no es pot permetre el risc de tenir tan a prop una força militant molt més potent que Hamas**, amb un arsenal estimat de desenes de milers de projectils. Al desembre, el ministre de Defensa, Yoav Gallant, va declarar que Hezbollah seria desplaçat de la frontera, per via diplomàtica o per altres mitjans. A mitjans de gener,

anàlisis advertien que els assassinats per part d'Israel d'alts càrrecs de Hezbollah al sud del Líban i del número dos de Hamas en un atac a Beirut a principis d'any amenaçaven de derivar en una seriosa escalada. El cap de l'Estat Major israelià també va admetre que la possibilitat d'una guerra total entre Israel i Hezbollah s'estava incrementant. Tot, en un context de creixents incidents a tota la regió directament o indirectament relacionats amb la situació a Gaza –l'escalada al Mar Roig, els atacs israelians contra objectius iranians a Síria, les accions de

milícies shiïtes contra interessos dels EUA i Israel a Síria i a Iraq, els atacs de Turquia contra actors kurds a l'Iraq i Síria, l'atemptat d'ISIS a l'Iran, o l'ofensiva de Teheran en territori pakistanès contra un grup separatista balutxi i la consegüent represàlia del Pakistan, entre d'altres, que revelen una menor contenció de diversos actors, els intents per aprofitar el clima d'inestabilitat i la major necessitat de fer demostracions de força en un escenari extremadament volàtil.

Aquesta publicació està subjecta a una llicència de Creative Commons. Es permet la reproducció total o parcial, la distribució i la comunicació pública de l'obra, sempre que no sigui amb finalitats comercials, i sempre que es reconegui l'autoria de l'obra original. No es permet la creació d'obres derivades.

El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva de l'Escola de Cultura de Pau i no reflecteix l'opinió de l'ACCD ni de la Generalitat de Catalunya.

ecp escola de
cultura de pau

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

Escola de Cultura de Pau
Edifici B13, Carrer de Vila Puig
Universitat Autònoma de Barcelona
08193 - Bellaterra (Espanya)
Tel: +34 93 581 14 14
pr.conflict.escolapau@uab.cat
escolapau.uab.cat

Amb el suport de:

